

שיחות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א



'בדידות או ידידות'

ידיד נפש אב הרחמן משוך עבדך אל רצונך... יש לבאר מהו ידיד, ומדוע אנו מכנים כך את הקב"ה? מהי ידידות? ולשם מה אדם צריך בכלל ידידים?

ג' מיני ידידות.

אומרים העולם בדרך מליצה, שהזמן הכי קשה ולא נעים של האדם הוא – בין שינה לשינה... כשאדם ישן הוא לא דורש חשבון מאף אחד ולא חייב לאף אחד... טוב לו בבדידותו. אמנם, אנו יודעים שכולנו נחצבנו ממקום של אחדות. ואחדות פירושה – שכולם שייכים לאותו מקור ממש. ע"ז כבר אמר הרה"ק ר' אלימלך זי"ע – 'כששני יהודים נפגשים, יש להם בוודאי קשר משותף בשורש שלהם'. כמו כן בעל ואשה שחיים יחד, הקב"ה הפריד אותם כמובא בזוה"ק, וכשהם מתחתנים הם חוזרים לחפש יחד את האחדות שביניהם... כל פעם ובכל מצב בכל בחינה שהיא! כמו כן דרגה נוספת היא הקשר בין אב לבנו. מובא שכשבוכים בחופה של בן, מי בוכה? הילדים שעתידיים להיוולד הם אלו שבוכים...

ידידות – קשר של חיים

הנקודה העיקרית היא שבכל מיני הידידות השונים, כל זמן שיש קשר בין האנשים מה טוב, וכשאינן את הקשר אזי – 'או חברותא או מיתותא'. עשו מחקר מהו הגורם העיקרי לתמותה בקרב האוכלוסיות השונות בעולם? ומה גילו, לא כולסטרול גבוה, לא עישון, לא המחלה הארוכה, ואפי' לא תאונות דרכים – אלא הבדידות! אנשים בודדים נוטים למות יותר מהר משאר האנשים. א"כ לאחר שהבנו שהידידות הינה חלק בלתי נפרד מחיינו ממש, כיצד מגיעים לכך ומה נדרש מאתנו לעשות למען הקשר הזה?

זהירות, כאן בונים!!

כתוב 'לא טוב היות האדם לבדו', אך לכאורה הלא כל אחד מחפש את הידידות בשביל עצמו, וא"כ כיצד ייפגשו שני הצדדים כשכל אחד שם את הדגש על עצמו??? כיצד נוצרת ידידות? כל אדם מחפש הערכה מהשני, אך כל אחד יודע שבשביל לקבל הערכה מהשני הוא צריך ליזום גם הערכה לצד שכנגד וממילא כשהשני יקבל ממנו הערכה הוא גם ישדר לו את הערכה שהוא חפץ בה. א"כ זהו מעגל, וכמו שאמרו חז"ל מתוך שלא לשמה בא לשמה. והרבינו יונה מחדש שאפילו דרך חנופה מותרת כאן, משום שלכסוף יגיעו שני הצדדים לקשר אמתי כשכל אחד יקבל את החלק שלו.

כיצד בונים ידידות?

שני כללים שהם אחד בבנייה. סור מרע ועשה טוב. לא עם ביקורת שלילית, הוי אומר אם ההערכה שלי לשני נובעת בגלל שאני צריך ממנו את ההערכה הזו בחזרה לעצמי, אזי כשאני מגיב לשני בצורה שלילית ממילא גם אני מקבל תגובה שכזו. נקודה נוספת – אם אדם רואה שהוא 'משקיע בשני' כבר הרבה זמן ומכביר במילים ואין תגובה... זהו סימן שהוא לא משקיע בשביל עצמו, כי אם היה מודע לצורך שלו עצמו בחבר אז היה עושה כל שביכולתו כדי להביא למצב של תגובה. [נוכחו שרואים בפרנסה שאנשים קמים כל בוקר והולכים לעבוד קשה, מה יש להם מזה? רק שאדם יודע שהוא צריך את הפרנסה ולא יכול בלעדיה ולכן על אף הקושי הוא עושה זאת כדי לקבל להגיע ליעד שקבע לעצמו].

זהו ביאור הפסוק 'ויקחו לי תרומה', ויקחו ולא ויתנו מחמת שגם בינינו לקב"ה זה עובד כך. כשאדם נותן כביכול לקב"ה יידע שהוא נותן כדי לקבל. כך קבע השי"ת בטבע, וכמו שכתוב 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים', כביכול גם הקב"ה צריך ומחכה לכל יהודי שיבוא לביהמ"ד להתפלל וללמוד. כך חידש לנו הבעש"ט הק' על הפסוק 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל'. שהקב"ה יושב ומחכה לישראל... והזוהר הק' מתבטא ומכנה זאת בשם 'איתערותא דלתתא' שעם ישראל נותן כדי לעורר איתערותא דלעילא. וזהו הפשט 'אדם מקדש עצמו למטה מעט, מקדשים אותו הרבה מלמעלה...'

השראת השכינה על בני ישראל דווקא

האלשיך הק' מבאר מדוע כתבה התורה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', הלא בכל הפרשה מדברים על בניית המשכן וא"כ היה צריך לכתוב ועשו לי משכן? וכמו כן מדוע כתוב 'ועשו' בלשון רבים ולא ועשית כפי שנאמר בכל הציוויים למשה רבינו? ומבאר שעיקר השראת השכינה איננה נמזדת תמורת עצים ואבנים אלא כמה יש לכלל היהודי השתוקקות שהשכינה הק' תשרה בתוכו. הלא השכינה הק' נמצאת בכל העולם כולו ובכל פרט ופרט יש חיות השכינה, וכבר ביארו את דברי הרש"י הק' 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה'. שלא שִׁינָה. כלומר שלא היה אף פעם במצב של שינה אלא תמיד היה בהשתוקקות חדשה וחי בבחירות של קשר אל בורא עולם. וכפי ההתעוררות שיש לאדם כלפי שמיא – כך מקבל האדם בחזרה את ההשגחה מאת השי"ת. ובשפ"א מובא שהרצון הוא העיקר אצל האדם.

א"כ מתבאר שבכדי שתשרה השכינה על הזהב הכסף והנחושת שבמשכן תלוי הדבר בראש ובראשונה בכמה חיות והתעוררות והשתוקקות יש מצד עם ישראל.

הידידות בינינו לבין בורא עולם

זהו מה שביארנו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' – בתוך כל אחד ואחד. כשהדגש הוא על המילים 'לי' – ושכנתי בתוכם' כפי שביארנו לעיל, כמה שאדם נותן לשני בעצם הוא לוקח ומקבל בשביל עצמו. בשביל הידידות הזו. הבעש"ט הק' חידש לנו שכל עניין עשיית המצוות הן צורך כל אחד בשביל לקיים את הידידות הזו. ובזוה"ק מכנה את המצוות 'עיטין' כלומר עצות כיצד לבוא להיזבק יותר בבורא ית'. המבחן של האדם הוא במושג 'קדש עצמך במותר לך', כי אם אדם מקיים את המצוות כדי לצאת ידי חובה בקיום שולחן ערוך, אז כשמגיע מצב של קדש עצמך הוא מתנער מזה באומרו, מספיק שאני מקיים את כל השו"ע בדקדוק רב. אולם כשאדם מחפש להגיע לקרבת אלקים 'ואני קרבת אלקים לי טוב', ממילא כל הזדמנות שתהיה לו כדי לקרב עצמו יותר לבורא הוא יחטוף אותה בשתי ידיים...

אל תברח מעצמך...

על פי זה נוכל להבין גם את מאמר חז"ל, 'מצוה בלא כונה כגוף בלא נשמה', משום שהנשמה של המצוה היא היא הקשר שהאדם מחפש לקבל מהקב"ה, ועל כן כשכוונה זו חסרה, דומה הדבר לגוף בלא נשמה, כלומר הגוף בבדידותו. אך יש כאן נקודה נוספת של בהירות נפלאה על פי המובא במדרש על מלך שמצא חתן לביתו, וכשרצה החתן לקחת אותה לביתו אמר לו המלך: להיפרד מביתי איני יכול, ומצד שני איני יכול להכריח אותך להישאר כאן, אלא מה אני מבקש: עשו לי קיטון אחד אצלכם שאוכל לשהות בו. ישנם אנשים שתמיד מרגישים שהם בסדר, וגם כשמסתבכים אצלם הדברים מבית ומחוץ הם עדיין חושבים שהם בסדר ומחפשים לתקן את השני ו'בורחים מהבית' לעשות 'תפילות וסגולות' כדי 'להציל' את ביתם... אומר הקב"ה עשו לי קיטון אחד אצלכם!! אצל כל אחד ואחד צריך להיות הקב"ה בפנים, ואז האדם תמיד יחפש למצוא את הקב"ה בכל מצב שעובר עליו ולא יחפש למצוא אשמים... וזה מה שכותב השפ"א תורת אל תעזבו – 'שצריך עבודה תמיד שלא לעזוב'... כעת נוכל בס"ד להבין היטיב מדוע נקרא הקב"ה 'ידיד נפש', [ובמאמר המוסגר נביא את דברי אד"ש בשם אחד מהספה"ק על הפסוק, 'שובו אלי ואשובה אליכם' שהקב"ה אומר כל אחד מאיתנו יעשה צעד אחד לכיוון השני, האדם יעשה צעד מְשָׁלוּ (קטן) ואני יעשה צעד מְשָׁלִי... המושג ידיד הינו טבע שברא השי"ת בבריאה כדי שלכל אחד תהיה אפשרות 'לחיות'! דווקא ההתמודדות עם השני, והמאמץ שהאדם עושה כדי לרצות את השני הם אלו שבונים אותו, כי סוף כל סוף כולנו בני איש אחד נחנו. ומנשמה אחת נחצבנו, ועל ידי האחדות נזכה להגיע לשלמות בין אדם לחברו ובין אדם למקום.

[שיעור בשפ"א פר' תצוה] [תרט"ג]

משה ואהרן בכהניו

"בפרשה זו מצות המנורה ובגדי כהונה. כי אהרן בכהנת נר מצוה שהוא תיקון הגוף ברמ"ח ושס"ה. ומשה רבינו ע"ה בכהנת תורה אור שהוא הנשמה דעיקר המצוה להמשיך אור הנשמה אל הגוף".

כי נר מצוה ותורה אור'. ההבדל בין האור לנר נמדד בשני מישורים. בפשטות הנר הוא גשמי, והאור הוא רוחני. אך אם נביט יותר לעומק, כשמדליקים את הנר הוא כלה ונהפך גם הוא לרוחני. אך האור הוא תמיד נשאר רוחני ועוד יותר מכך הוא מחזק את הגשמי ומחיה אותו עד שנהפך הגשמי בעצמו לרוחני. אהרן הכהן הוא כמו הנר – שהופך את החומר לרוחני וכפי שיתבאר בהמשך הדברים אי"ה.

הפרי הארץ ז"ע השבוע מבאר את פרשת זכור, ומקשה כיצד ניתן לצוות על האדם לזכור משהו, הלא יש פעמים ששוכח? אך תחילה יש להבין מהו בכלל בכהנת עמלק? ר' אשר ז"ע היה נוהג לבאר את הפיוט 'אדמך אכנך ולא ידעתיך'. והסביר שלכל אדם יש התמודדויות בחיי היום יום. התמודדויות אלו נכנסים להילוך גבוה אצל האדם רק כשהוא הופך אותם למציאות. כי כשיש לאדם עשרים דברים שונים לטפל בהם זה באמת לא פשוט... אך אם רואה ומפרש לעצמו את המעברים כסיבה, א"כ לכל עשרים הסיבות יחד יש מכנה משותף והוא קשר בורא והכרת החיות הפנימית. ממילא יותר קל להתמודד. זהו אדמך אכנך ולא ידעתיך – אם את כל מה שאנו עוברים נהפוך לדמיון, כלומר לסיבה ולא למציאות, אז נגלה את המשך הפיוט, 'הנך אחד בכל הדמיונות'.

אם אדם חי בצורה זו הוא מקיים את תכליתו שכל הזמן הוא דבוק לה' ומחפש כיצד ניתן למצוא את השי"ת בעוד אתגר, בעוד מעבר. אך אם לא כן אדם חי חיצונית בלבד, וכי במה הוא אדם? הפרי הארץ מבאר שיש דם ויש אדם, והדם הוא גוף האדם אך לא בזה הוא נמדד. אדם הוא חלק הנשמה שבו ובכל פעם שמגביר חלק זה על חלק הגוף אז הוא אדם. כיצד מגבירים את הנשמה על הגוף? כשעובדים עם המידות, בכל מידה ומידה שאדם עובר יש בה חלק רוחני שנועד לתת לאדם חיות רוחנית נצחית, אך כפי שביארנו מידה זו באה לאדם ע"י מלכוש גשמי, משום שהאדם בכל זאת מורכב מגוף ונפש, וכדי שיוכל להשיג את עוצמת הרוח שיוכל להשיג במעבר ובמידה שניתנו לו, הוא צריך לקבל זאת ע"י תרגום לשפת הגוף שלו ג"כ. ולכן אם יעבוד ויחפש למצוא את הנקודה הזו, יהפוך את הגשמי שבמעבר לרוחני כפי שהסברנו בנר...

כדי להמחיש ביותר שאת מהו האדם, ישנו מעשה מעורר התפעלות שהיה עם בעל התניא ונכדו. כיזוע הרה"ק בעל ה'צמח צדק' ז"ע היה נכדו של הרה"ק בעל התניא ז"ע וכן גדל אצלו בעודו ילד קט. יום אחד רצה בעל התניא להשתעשע עם נכדו, שאל אותו: היכן סבא? הצביע הנכד ואמר, הנה. אמר לו בעל התניא: זהו לא סבא כי אם הבגד של סבא... ניסה את מזלו אחרת ושוב בעל התניא עונה לו, זה לא סבא זו היד של סבא וכדו'... לאחר מכן שקע בלימודו. כעבור שעה קלה הבחין בעל התניא כי הנכד איננו. קם לחפשו והחל לקרוא בשמו מספר פעמים. לאחר כמה דקות שהיה בעל התניא כאובד עצות, פרץ הילד החוצה מתוך ארון סמוך וצעק בניצחון: הנה סבא, כעת זה בטוח הסבא!... לאמר, **האדם נמדד ב מ י ד י ו**. כשהמידות מתחילות להתעורר באדם, אז מתגלה פנימיותו האמיתית.

הפרי הארץ מבאר זאת באופן נוסף, הגוף הוא מושג והנשמה היא בכהנת שאינו מושג. המושג הכי גבוה הוא ב'חכמה', אך מעל החכמה שם כבר אינו מושג כמובא 'והחכמה מאין תמצא'. ומקום האין הוא אינו מושג. ולעניינינו בכל מצב שעוברים יש הסתכלות טכנית המכונה מעל השטח, ויש את פנימיות הדברים מתחת לפני השטח.

ננסה להמחיש היכן וכיצד מתבטאת עבודת האדם לפי הדברים. לדוג' אם חבר פוגע בנו, אנו צריכים לפרק את המציאות הזו ולהופכה לסיבה, על ידי שנחשוב שהחבר הוא לא מציאות וגם אנו בעצמנו איננו מציאות. כי הסיבה שאדם נפגע ממישהו הוא משום שעשה מעצמו מציאות ומדרג את עצמו בסולם כלשהו, ועל כן כשבא מישהו והופך את הקערה על פיה וגורם לנו להרגיש בתחתית הסולם שבנינו כמו ידיו, ברור שזה פוגע, ואז מתחילה סערת רגשות וכו' ואין לדעת היכן הסוף... אבל אם אנו נצליח לפרק את המציאות הנכפית הזו ולכוד כל נקודה שבה לראות שכל חלק הוא קריאה מאת השי"ת להחיות אותנו, אז האדם הרבה יותר משוחרר וסלחן. את הכח לעמוד מול מציאויות שכאלו, נותנת התורה הק'. שמירת התורה והמצוות מזככת את האדם, כפי שכתוב 'רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות'. לזכות – הוא לשון זיכוך. אמנם בתורה ישנה גם השגה פשוטה המתאימה לרמה של האדם, אולם כח התורה להביא את האדם מהר יותר אל נקודת החיבור עם האין, משום שבתורה הק' יש יותר אור רוחני ופחות לבושים גשמיים מכל דבר גשמי אחר שבבריאה, משא"כ האדם שהלבוש שלו גשמי יותר מההארה הרוחנית שבקרבנו... וכשאדם מקיים את התורה, מתקיים בו המושג 'מין במינו וניעור'. [בקצרה, ידועה ההלכה שאם נפל בתוך קדרה מין טרף בשאינו מינו, הטרף מתבטל ולא מצטרף לחבירו הטרף שנפל מקודם... אך אם נפל מאותו המין שנמצא בקדרה אז לא רק שאינו מתבטל אלא הוא מעורר את המין שכבר נפל בפנים מקודם ושניהם מצטרפים יחד להטריף את המאכל, ואכמ"ל]... עד"ז האדם יש לו גוף ובתוכו הנשמה, כשאדם לומד תורה ומקיים את

מצוותיה, נכנס אור התורה הזך בגופו ומאיר את חלק הנשמה שבו, וכיון שהם מאותו המין רוחניים מין במינו וניעור, התורה מעוררת את האדם לחיות את פנימיות המצבים שעובר.

מבאר הפרי הארץ עפ"י דברי רש"י מי היה עמלק? משל לאמבטיה רותחת שאף אחד לא מעיז להיכנס לתוכה, בא אחד וקפץ ונכוה אולם הוא קירר את האמבטיה לכולם... כמו כן עד שעמלק הגיע היו עם ישראל בבחינת שאינו מושג. בא עמלק ונלחם בישראל והפך את האיננו מושג למושג. זה דרכו של עמלק, לקרר את האדם שלא יחפש לחיות את האיננו מושג, קרי – את פנימיות החיים האמיתיים. אלא יהפוך הכל למושג. לחיות עם המושג בלבד הוא חיי הגוי המצוי, מה שרואה הוא מאמין ומה שאינו רואה אינו מאמין, אולם כלל ישראל שחצובים מכסא הכבוד שהגיעה נשמתם מחלק אלוק ממעל, תפקידם הוא לחיות את המושג על ידי שהופכים אותו להדבק בשאינו מושג. כלומר בכל מצב גשמי וטבעי לחפש לראות היכן הקב"ה מתגלה אלי שם, באיזה אופן, ובאיזה רמה של התגלות פנימית, וכך האדם מחיה את עצמו כל הזמן בעוד מצב ובעוד מושג.

הפרי הארץ מסיים לבאר את מה שהתחלנו בשמו כיצד מצווים אותנו לזכור את מחיית עמלק, המושג שכחה היא כשאדם חי מעל לפני השטח, הסתכלות יבשה ורדודה, לאמר: הוא עשה לי אני מחזיר לו... וכדו' זה מה שרצה עמלק, להבליט את המושג על פני האיננו מושג, ולכן העיז פנים ובא להילחם בישראל. ולכן אנו מצווים להכחידו – על ידי הזכירה, אך איזו זכירה? זכירת המחיה שלנו היא בשאינו מושג, לבחון כל מעבר מתחת לפני השטח ובזה להדבק בבורא כל עולמים.

אם כן נמצינו למדים שישנם ב' דרכים ששניהם אחד כדי להגיע לדבקות בשאינו מושג. דרך אחת היא לקרב את הגשמי ולהפוך אותו לרוחני. והדרך השניה להיעזר בתורה הק'. ונבאר, משה רבינו ע"ה ע"י שהוריד לעם ישראל את התורה, הכניס בכל יהודי ויהודי ניצוץ שמבעיר את הנקודה הפנימית הזו לעורר כל דבר ולגלות שם את הנהגת הבורא. לעומתו אהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. אהרן הכהן דאג לקרב את עם ישראל לתורה, כיצד? ע"י עבודה עצמית. אדם צריך לעבוד על עצמו בהשתקת וכבישת המידות שמתעוררות בו.

וצריכים אנו לשני הדרכים גם יחד, משום שאם האדם רק ילמד תורה באופן שטחי, בסופו של דבר יכול להיכשל ולגדל את גופו על ידי שמחשיב את עצמו לת"ח, ואז במקום לקחת את התורה לתכלית הוא עושה את ההיפך הגמור וחטאו כפול. לכן צריך גם את הדרך של העבודה עצמית, כדי שאדם ינווט את התורה שלו לתכלית, וממילא כמו כן התורה תתן לו את הכוחות לעמוד במעברים שעובר. כי האחד משלים את השני.

כל זה מתבאר בלשונו הק' של השפ"א זי"ע וכדלהלן: "כי אהרן בחינת נר מצוה שהוא תיקון הגוף ברמ"ח ושס"ה, ומרע"ה בחינת תורה אור שהוא הנשמה. דעיקר המצוה להמשיך אור הנשמה אל הגוף, ומשה רבינו ע"ה הוריד התורה מן השמים והאיר אל הגוף. ואהרן העלה הנר אל הנשמה"...

”שהמאור שבה מחזירנו למוטב”

”ויקחו אליך שמן זית זך. בענין סמיכות הפרשות שמן למאור לבגדי כהונה. כבר כתבנו על פי הפסוק בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר.”

בפרשה קודמת דיברה התורה על כלי המשכן, ובפרשת תצוה על בגדי הכה”ג. אך בין שניהם נכנסה פרשת השמן, וצריך להבין איך מתקשר ענין השמן בין שתי הפרשיות הנ”ל. וכן בפסוק שהביא השפת אמת ישנן ב’ תמיהות, מדוע כתוב ”בכל עת”, ועל אלו בגדים מדובר?

”בכל עת יהיו בגדיך לבנים הכוונה על תיקון הגוף שהוא נקרא מלבוש האדם”.

הבגד הוא מלבוש והוא רומז לגוף האדם שהוא מלבוש לנשמה. ככל שהאדם יותר מזוכך את המלבוש שלו, כן הוא יכול יותר להתעלות עם נשמתו. הנקודה שהשפ”א רוצה להחדיר לנו כאן היא שאדם צריך להשתמש בעיני השכל שלו ולא בעיניים גשמיות, והכוונה להתבונן בכל דבר מה טמון בפנימיות שלו. ומה שיכול לעזור לאדם לראות את הפנימיות של כל דבר, היא הפנימיות שלו בעצמו היא הנשמה המהורה. כי הגוף הוא המפריע מאחר והוא גשמי הוא הפיץ לראות הכל ג”כ בצורה גשמית. ולכן ככל שהאדם מפחית מהחומריות שלו הוא גורם בזה שיפחת כח ההתנגדות החומרי ואז יש יותר כח לעבודת ה’, כי הנשמה הפצה לחיות כמו השורש שלה שהוא את הפנימיות של כל דבר... ולדוגמא בצום רואים זאת כשאדם לא אוכל ולא שותה ומענה את גופו ידוע שהלק הנשמה גובר אז על הגוף.

בשם ר’ מ”מ מויטעבסק בעל הפרי הארץ מבארים, שהמילה אדם מרמזת על נשמת האדם ולא על הגוף, מפני שגם לבהמה יש גוף א”כ במה היא נבדלת מהאדם, בכך שלאדם יש חלק רוחני – הנשמה. גוף האדם נקרא ”בשר” האדם. נוכפי שקראנו בשבת האחרונה בהפמרת ר”ח ”והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל ”בשר” להשתחוות לפני”, והכוונה על אף שבן ישראל אינו בדרגת ’איש’ ואף לא בדרגת ’אדם’ אלא מנושם מאוד עד כדי שנקרא כמו בהמה – ”בשר”, אעפ”כ יבא לפני, הקב”ה מצפה לכל אחד באשר הוא שם, מתי ישוב לעלות אל הקודש פנימה.

”ועי”ז אדם מקדש עצמו למטה מעט, מקדשים אותו הרבה מלמעלה”.

כל פעולה שאדם עושה כאן בתיקון הגוף זוכה בזה להמשך הפסוק ”ושמן על ראשך אל יחסר”, שמן כידוע הוא רומז לחכמה, שהיא חלק הנשמה, חלק זה לא יהא חסר. והא בהא תליא, אחד קשור בשני. כשאדם נותן דרוור לגופו ולתאוות ולא שולט בהם, ממילא חלק הנשמה שבו נמצא בגלות, וכששם רסן לגופו אזי יכול להתעלות ברוחניות.

”וזה הכנת ימי המעשה שהיא בירור ותיקון המעשים כדי להעלותם ביום השבת לזכות לנשמה יתירה”.

שבת מובא, לאו יומא דגופא הוא אלא יומא דנשמתא, אך זה תלוי כמה האדם משקיע הכנה מצידו במשך ששת ימי המעשה. כמה שהאדם מכין את עצמו במשך ימי השבוע להעלות את נשמתו, ע”י שמתבונן בכל ניסיון לראות את יד ה’, כן יזכה בשבת עצמה כשמגיעה הנשמה יתירה ליותר התעלות. וזה הפשט ”שמן על ראשך” ע”ל ראשך ולא בראשך, כי על הכוונה לשבת שהיא ראש וראשון להשפעת כח הקדושה לכל ימות השבוע, ואם אדם הולך בגדרי התורה הקדושה, מוכתה לו ששמן על ראשו לא יחסר, כלומר שהשפעת הנשמה היתירה שלו בשבת לא תחסר. ומה שכתוב בפסוק ”בכל עת” הכוונה לכל מיני זמנים שישנם במשך השנה של השפעת הקדושה יותר מימות החול הרגילים, ואלו הם מועדי השנה, וככל שאדם זוכר יותר ומשתדל לשמור על ’בגדיו לבנים’ כלומר, על גופו שלא יתלכלך, כן יזכה להתעלות ע”י כל סוגי ההארות השונים שמתגלים באופנים שונים בימי החגים.

ישנו דין בשו”ע שאם נפל והתערכב בקדירה חתיכה של איסור, אם הוא מין כמינו אפי’ באלף לא בטל ואם הוא מין כשאינו מינו בטל בשישים... אך אם הוא מין כמינו, הרי לא רק שלא בטל אלא הוא חוזר ונייעור, [למשל אם נפלה כזית בשר נבילה לתוך קדירה של בשר, הרי היא בטילה בשישים, אך אם נפל עוד כזית כזה אח”כ אינו מתבטל בשישים אלא הוא מעורר כביכול את הכזית הנבילה הראשון ושתייהן יחד מוסיפות טעם של איסור בקדירה ואינן מתבטלות]...

מבאר הבעל התניא עפ"י דין זה דבר נפלא. שכשיהודי מניח תפילין, אמנם הן עשויות בתוך דבר גשמי הלא הוא עור של בהמה גסה. אך ע"י הפנימיות שלהן כשלבושים על גופו, נוצר הדין של חוזר וניעור, והפנימיות של התפילין מעוררת את הפנימיות של האדם. ועפ"י מבאר גם השפ"א את דברי הפרשה אצלינו. כשבית המקדש היה קיים, היה הכהן גדול לובש את הבגדים, והבגדים המה כנגד איברי הכה"ג, ולכן כשהיה לובש את הבגדים היה מקבל תוספת קדושה לכל גופו, ולא כמו בתפילין שלבושים רק בראש כנגד המה ובזרוע כנגד הלב. וממילא זה השפיע עליו שיכול להגביר את הנשמה על הגוף בכח אלו הבגדים.

"הבגדי כהונה היו תיקון לאיברי הגוף, שבודאי אהרן בחר ה' נשתנו כל איבריו להיות כל איבריו כמלאך ה', כמו"ש כי מלאך ה' צבאות הוא, וז"ש וכל אדם לא יהיה באהל מועד"...

"ואיתא במדרש שנכנס לפני ולפנים בזכות האבנים והשבטים"...

אך פלא הוא שהרי כשנכנס לקדש הקדשים היה לבוש אך ורק בבגדי לבן ולא עם החושן, ואיך כותב המדרש שנכנס עם האבנים והשבטים? אך הפי' הוא דכתיב "והיו על לב אהרן", כלומר שפעלו את פעולתם בפנימיות שלו, כדכתיב "שימני כחותם על ליבך" ואתם האבנים הניבו רשימו בתוך אותו צדיק. כמו"ש "והיו הדברים האלה... על לבבך", וישמתם את דברי אלה על לבבכם", מדוע כתוב על, אמנם בשם הרבי מקוצק ביארו, שלפעמים הלב סגור ואטום, ולכן צריך לשים הדברי התעוררות והתורה ראשונים על הלב, שלכשיפתח הלב זהו הדבר הראשון שיכנס... אך השפ"א מבאר הפשט לפי דרכו, שהכוונה היא שיהיו שולטים על הלב. כמו שאדם נכנס למקום מסוים, מיד הוא משנה את התנהגותו לגינוני המקום שבו נמצא, משמע שהמקום שולט עליו, אך לאחר שיצא משם שוב חוזר הוא לדרכו הרגילה. כמו"כ אומרת לנו התורה וישמתם את דברי אלה על לבבכם. על – להיות שולטים על כל רצונות הלב שלא תוכל השכחה לשלוט בזה. "שימני כחותם על לבך" אלו התפילין להיותם נחקקים אלו הדברים במח ובלב. ע"י התפילין שהם מין במינו חוזר וניעור...

"ובמקדש השם היה זה מפורסם ונגלה שנתעלו כל איברי הכהן גדול כמו"ש לקדשו לכהנו לו, והיה כל גופו בטל במציאות והיה רק קודש וכהן ומשרת ה' והוא היה הנבחר"...

ומכיון שאהרן הכהן היה שליח ציבור לכל כלל ישראל, ממילא השפיע ע"י התעלותו קדושה וזיכוך לגופם ונשמתם של כל ישראל, תיקון הגוף והמלבוש.

בעת יתבאר גם מה הקשר בין השמן זית לבגדי הכהונה. "והמנורה היה בחינת הנשמה שמן על ראשך, ולכן כתיב ויקחו אליך דוקא למשה רבינו כי נשמת משה רבינו היא למעלה מכולם".

מדוע היא למעלה מכולם, מכיון שהיה עניו מכל האדם, היה גופו הכי פחות משל כולם, וממילא נשמתו יכלה יותר להתעלות מכולם כפי שביארנו בתחילה. ולכן כפי שבגדי הכהן השפיעו על כל הכלל כמו"כ משה רבינו יכל להשפיע לכולם מחמת שהיתה נשמתו הכי מעולה מכולם. ולכן ויקחו אליך – למשה כדי שישפיע לכולם.

"ובהדלקת המנורה של אהרן האירו כל הנשמות שבישראל שנקראו נרות כמו"ש נר ה' נשמת אדם, ואמרו חז"ל מחוץ לפרכת וגו'..."

בהדלקת המנורה היה כזאת התגלות של קדושה שהשפיעה על כולם, וכולם קיבלו את הבהירות שהקב"ה שולט בעולם. וזה הפשט "מהויץ לפרכת" שהתפרסם שמו של הקב"ה בהויץ, בזכות עבודת הקודש כדפירשנו. וה' יעזרנו שנזכה לחזות בזה שוב במהרה.

מרבבים בשמחה!!!

משנכנס אדר מרבבים בשמחה. השבוע נבאר אי"ה בענין השמחה, לשמחה מה זו עושה, וכיצד מעוררים ומגיעים לשמחה. ישנם שואלים כי לכאורה היו צריכים לומר משנכנס אדר שמחים הרבה ומהו לשון 'מרבבים בשמחה'? עוד שואלים על מה שכתב הב"י בהלכות תשעה באב 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' אולם בהודש אדר לא הזכיר כלל המחבר הלכה כזו משנכנס אדר מרבבים בשמחה, ולכאורה מדוע?

בשם אדמורי לעלוב מבארים פשט נפלא. ידוע כי מנהג גובר בתוקפו על דין. עוד ידוע כי אנו אומרים בכל בוקר 'קרבנות', וזאת על פי מה דאיתא, 'זנשלמה פרים שפתינו' כי היום כשאין ביהמ"ק קיים ואין אנו יכולים להקריב בפועל זיכה אותנו הכתוב לומר בפה את ענין הקרבנות ועולה לאדם כאילו הקריב. עפ"י מבארים כי בכוונה תחילה כתב המחבר משנכנס אב ממעטין בשמחה כדי שתהיה כזו הלכה ואז נוכל לצאת ידי חובה בלימוד הלכה זו, **אולם כלפי משנכנס אדר מרבבים בשמחה אין הלכה כזו אלא הוא מנהג, ומנהג חייבים לקיים בפועל!!!**

בשם האדמו"ר מבאבוב זצ"ל מבואר כי מה שמדברים על להרבות בשמחה אין הכוונה לכמות השמחה אלא לאיכות השמחה. ונביא על כך משל. היה אדם שעבד למחיתו בתור הוצב אבנים. יום היה הוצב אבנים בהר בחום ובקור והיה מתפרנס בקושי. יום אחד שמע קול שאון עובר והנה הוא רואה את המלך עובר עם הכרכרה וכולם מכרכרים סביבו ומנפנים בידיהם שלא יהיה לו חם... החל הושב אותו האיש: לו הייתי מלך כי אז הייתי המאושר שבאדם. ובדמיונו כבר הוא מלך, ומרגיש בפסגת העולם, אך לפתע השמש יצאה על הארץ והתחילה לחממו מאוד. התחיל כולו נוטף זיעה ואינו ידוע להשית עצות בנפשו. או אז אמר: לו הייתי שמש כי אז הייתי מאושר. נהיה שמש. והנה הוא מטייל בעולם מחמם ומאיר לכל ושמה וטוב לו. אך לפתע מה זה? ענן קטן מגיע ומסתיר את אורו. השב: א"כ לא כאן פסגת האושר. הלך ונהיה ענן. והנה הוא מטייל להנאתו, מסתיר את השמש ומוריד גשם, והנה באה רוח ומעיפה ומפזרת אותו... הלך ונהיה רוח. הולך מפה לשם מפור עננים ונושב בעולם. אך הנה הר גדול עומד בדרכו ולא נותן לו ללכת. הלך ונהיה הר, עם שלג בפסגתו, עומד לו זקוף והוסם את כל מי שבדרכו, אך לפתע מרגיש הוא דקירה קטנה בגבו. הציץ אותו הר ומה הוא רואה?

עומד שם אדם עם גרין והוצב בהר...

ידעת הפרת מה קנית, דעת קנית מה הפרת. לפעמים הושב לו אדם לו היה לי קצת יותר ממה שיש לי עכשיו אז יכול הייתי לעבוד את ה' ביתר שאת. יש אדם שיש לו הכל אך אין לו כלום כי הוא לא מרוצה ממה שיש לו, וזו הכוונה שמדברים על איכות השמחה.

בשם ר' שלמה מקרלין מבארים את הפסוק 'ואהבת את ה' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך'. ומבאר רש"י ז"ל 'שלא יהא לבך חלוק על המקום'. ישנו אדם שיוכל להיות במקום מסוים אולם ליבו כל עימו והוא רחוק משם במחשבתו, ויש פירוד בין הדבקים. 'ואהבת' אם אדם רוצה להראות את גודל האהבה שלו לקב"ה, שלא יהא לבו חלוק על המקום, מקום – הוא הקב"ה וכן אפשר להסביר כי מקום הוא המקום שהקב"ה שם אותנו שם! שלא יהא ליבנו חלוק על המקום ששם אותנו השי"ת, אלא נאמין שהיכן שאנו נמצאים זו השגחה פרטית וזוהי האמת ואם זה אמת זה הכי טוב בשבילינו!!!

בשמדברים על אמונה מתכוונים לדברים אלו. ישנה אמונה שהיא על פי השכל ויש אמונה שהיא מעל השכל. בעצם ההגדרה של אמונה היא ללא שכל וללא הבנה. אך יש אמונה שנובעת מהשכל. כגון כשאדם רואה שהקב"ה כל הזמן מטיב עימו ומסייעו בכל דבר, ואז מגיע מצב של קושי, האדם מאמין שמכיוון שעד עכשיו ראה שהקב"ה מסייעו, גם זו לטובה רק שכעת אין ניכרת הטובה. וזוהי אמונה הנובעת מאחרי השכל. וזהו 'נעשה ונשמע', שאמרו עם ישראל. דבר זה עמד ועומד להם לדורות, משום שהסכימו לקבל את התורה ללא השכל שבדבר אלא על פי אמונה. [ואע"פ שהיה זה לאחר כל הנסים שראו במצרים, אמנם אע"כ נחשב להם לאמונה ללא שכל. משום שישנם שני מצבים באמונה, יש מצב שבו אדם לא מביין כיצד הקב"ה מוליך אותו אך מאמין שזה לטובה אולם יש מצב יותר קשה שבו האדם עובר מעברים שסותרים לגמרי לכל המציאות שבונה לעצמו. וכגון עם ישראל שאמר להם ה' וישבו ויחננו לפני פי החירות, שהים לפניהם ומצרים מאחריהם וזה סתר לגמרי לכל המציאות של יציאת"מ על כן נחשב זה לאמונה נמו ללא כל שכל]... זהו הקושי באמונה שאדם צריך לשמוח שכל מה שיש לו זהו בדיוק המקום שבו הוא צריך להיות ולא להיות במחשבות שלו; היה לו יותר רוחה היה יכול לעבוד את הקב"ה ביתר שאת.

אומרים בהנחת תפילין, 'וציוונו להניח תפילין... שיש בהם ייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם'. מהו ההבדל בין יחודו לאחדותו? אלא מבואר על פי הרמב"ן ז"ל וכן הפרי הארץ מבאר שכל הגוים מאמינים באיזה שהוא מקום שהקב"ה הוא יחיד בעולמו והוא ברא את הכל, כן מבאר הרמב"ן על פרעה, אך היה להם שיבוש שחשבו שהקב"ה השאיר את הנהגת העולם לכוכבים ומזלות,

אך אנו יודעים ומאמינים שיש השגחה פרטית לכל אחד באשר הוא, וכמו המשל הידוע מתלמיד הבעש"ט שרצה לראות השגחה פרטית והראה לו הבעש"ט הק' עלה שעף ברוח ונופל על הארץ, וכשהרים אותו תלמיד את העלה גילה מתחתיו תולעת. הסביר לו הבעש"ט הק', כי כמעט נתייבשה התולעת מחמת השמש המציקה ושלח לה הקב"ה ברוב רחמיו עלה שיגן עליה...

בשם המאור עיניים, על הזוהר הק', קוב"ה ואורייתא וישראל חד אינון וכבר ביארנו בשבוע שעבר כי אין הכוונה שאנו חד כמו ה' כי הלא אין לנו השגה כלל בקוב"ה, אלא הפשט הוא להכיר בהשגחה פרטית כפי שדיברנו. כשלא הולך לאדם יש לו ג' אפשרויות לבחור בהם: ב' הם היאוש או ההפקרות, והדרך השלישית היא הכנעה. זה לימד אותנו דוד המלך ע"ה 'כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת'. במקום הכי נמוך שאדם מוגיע הוא צריך לדעת שזה מכוון מאת השי"ת ואם ישכיל לדבר אז ולחזק את עצמו ששם במקום הנמוך ההוא הקב"ה הפיץ בו בדווקא, אז הוא מחיה את עצמו עם המחשבה הזו או הדיבור הזה ועולה משם ומעלה איתו משם את כל הניצוצות שטמונים שם. כי זהו הנחת רוח שעושה לה' כשהאדם לא מתיאש ולא הושב על עצמו כלל אלא רק שמה שהקב"ה נותן לו גם במקומות כאלו בהירות עצומה לראות את יד ה' שם כפי שכתוב גם שם ידך תנחני...

מספרים בדרך מליצה שהיה פעם חסיד אחד אצל הקו'ניצער רבי זצ"ל, שבא להתלונן שקשה לו בפרנסה, ניסה הרבי לעודדו שב"ה יש לו משפחה טובה, מיד אמר החסיד: גם במשפחה יש בעיות. אמר לו הרבי אבל זכית לגדל בית של תורה, מיד אמר לו החסיד: גם זה לא ממש כפי שתיכננתי... ראה הרבי שבכל ענין הוא מוצא פסול ולא מעונין לקבל נקודה למצוא בה חיזוק, אז אמר לו: שאלה לי אליך, מה יעשה אדם בהג סוכות, כשהולך לבית הכנסת השכם בבוקר, טלית תחת זרועו האחת ומחזור תחת בית שהיו השני. לולב בידו האחת ואתרוג בידו השניה. ובאה רוח ומעיפה את כובעו וכאותו הרגע גם מתעטש... מה לדעתך צריך הוא לעשות קודם...

המוסר השכל הוא שאדם צריך לחפש דרכים כיצד להעלות את עצמו ואת סביבתו על ידי הסיבות שהקב"ה שולח לו. בשם החקל יצחק זי"ע ביארו על מה שאנו אומרים בכל יום, 'ברוך גזור ומקיים'. שהקב"ה נותן לנו גם את הכוחות 'לגזור' את המצבים הקשים למימדים המתאימים לנו, ולא להגדיל אותם פי כמה כמו שאנו נוהגים לעשות... מסביר לנו המאור עיניים זי"ע כי יש שני דרכים להביט על המאמר הזה קוב"ה ואורייתא וישראל חד. אפשר להסתכל מלמעלה למטה ואז לראות שרק הקב"ה מנהל את העולם וכל העולם הוא רק דמיון ואין אנשים ואין הפצים כי הכל היות ה' המה. אך לא זה הוא רצון ה', אדרבה להיפך! הקב"ה עשה יש מבחינה של אין ואנו צריכים לעשות בחזרה אין מבחינה של יש. לא להתעלם מהסובב אותנו אלא להתיחס אליו ולהעלותו לצור מחצבתו.

זהו גם מבארים בספרי חסידות הכוונה ליחד שם הוי"ה ואדנ"י. כי כל שמות הקודש יכולים אנו ליחס אותם, כמו אדונינו אלוקינו וכו', אך שם הוי"ה לא ניתן הוא ליחוס כלל. משום שהוא מורה על המצב הנעלם והמופשט שלא ניתן להשגה. וזהו הפשט של המאור עיניים, ישראל ואורייתא וקוב"ה חד, כי הקב"ה נתן לנו 'ישראל' כלומר מצבים שונים בעולם הזה לא כדי ש'נתקע' שם בטבע אלא כדי שנקשר אותם עם התורה שהיא החיות של העולם, וגם את התורה נתן לנו ה' כדי שנתקדם איתה הלאה לקוב"ה ולא נשאר בהבנת התורה גרידא אלא נבטל את ההבנה ונגיע לאמונה באין סוף ב"ה. זה העבודה של האדם לגלות בכל נעלם שהוא בעצם שם הוי"ה שהוא נעלם מאיתנו, לחברו עם אדנ"י שהוא כן מובן ברמה שלנו כל אחד לפי דרגתו. שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד. הוי"ה אלוקינו ושוב הוי"ה מהכל לעשות א – ה – ד. ולכן יש הבדל מהותי בין יחיד לאחד, כי כדי לבאר שהקב"ה יחיד בעולמו די בפעם אחת בלבד. משא"כ שהוא אחד, זו עבודה תמידית שלא מפסיקה עד שהאדם עובר מן העולם. זה צריך לומר ג' פעמים ביום להזכיר לנו כל הזמן לחבר את ההוי"ה עם האדנ"י ולהכיר את מציאות ה', ולהתחבר אליו בקשר אמיץ. אנו אומרים 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', כלומר אדם צריך להביא את עצמו לדרגה כזו שלא משנה עם כעת הוא במצב של ארור המן או ברוך מרדכי תמיד טוב לו והיכן שהקב"ה שם אותו הוא מפתח שם את השמחה הפנימית של האמונה בה'. וזהו הכח שניתן לנו ביום הק' הזה של פורים לחבר את ההוי"ה עם האדנ"י בכל דבר.

בעת מובן גם מדוע אומרים משנכנס אדר מרבים בשמחה, כי האדם בוחר כיצד להסתכל על מה שיש לו, אם להסתכל על מה שחסר לו ואז ממילא תמיד יש לו רק חצי, או להביט שמה שיש לו זהו בדיוק כל מה שהוא צריך ואם היה צריך עוד משהו היה לו גם את זה.

זו איכות של שמחה וזהו מרבים בשמחה – מרבים את מה שיש לנו ע"י השמחה של האמונה!!!

שה' יעזור שנזכה לזה. ונאחל כפי שהיה מאחל האמור"ר מלעלוב זי"ע, שאמר פעם שבפורים מאחלים שיהיה שמה אך האמת שכולם בין כה שמחים רק צריך לדאוג גם שיהיה כשר. ובפסח מאחלים שיהיה כשר, אולם כולם מנקים ומכשירים, אך צריך לדאוג גם שיהיה שמה. וכפי שאמרו שמשוהו חמין בפסח הוא איסור דרבנן אך משהו כעם בערב פסח הוא איסור דאורייתא!!! אי"כ נאחל שיהיה לכולם פורים **כשר ושמח**, ופסח **שמח וכשר**

"מחה תמחה"

פסוק זכור את אשר עשה לך עמלק. שמקשים הפשטנים איך אפשרות הצווי על הזכירה שאינו ביד האדם אם שוכה, וכאמת דבריהם הוא באדם מגושם שכבר קלקל כוחותיו ומדותיו בהשגת הגשמיות שהיא הקליפה מקום השכחה, משא"כ התורה אמרה אשר ברא אלוקים את האדם ישר. ובאורייתא ברא קוב"ה עלמא ובוראי כח הזוכר שנברה על ידה הוא מצות הזכירה הנ"ל, אבל קושית הפשטנים במקומה עומדת להיות התורה נצחית ונוהגת בכל דור ובכל אדם וא"כ לאדם שכבר קלקל איך שייכות מצוה זו?

מקשה הפרי הארץ, כיצד ניתן לצוות אדם לזכור אם הוא שוכה. ואמנם הרי אנו יודעים שהקב"ה ברא את העולם ע"י שהסתכל בתורה, וע"י כח התורה ניתן לנו כח הזכירה, וכפי שבכה התורה אנו רואים ושומעים כדכתיב 'הנוטע און הלא ישמע היוצר עין הלא יביט', כלומר מה ניתן לאדם את הכוחות לשמוע ולראות – הרי הם בכח שטמן הקב"ה בתורה הק', כמו כן הוא כח הזכירה. אמנם מה יעשה אדם שכבר הטא ואינו זוכר מחמת שקלקל מידותיו ומנגנון השמירה שנתנה לו התורה לזכור את מחיית עמלק התקלקל, כיצד ניתן לצוותו בזכירה והלא התורה ניתנה לכל אדם ובכל דור ודור ואיך יקיים מצוה זו? אך הפרי הארץ כדרכו רוצה לבאר לנו בס"ד מה היא מצוה זו מצות הזכירה ומהי השכחה:

"והענין הוא ארז"ל שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו, אשר לכאורה התמיה באמת גדולה לאלוקים וכי משוא פנים יש בדבר. להיות כללא דמילתא האדם נקרא על שם הנפש רוח ונשמה שבו והדעת, אבל הגוף הוא בשר האדם."

הנה ידוע ששלמה המלך צווה להשמיד את כל העמלקים שלא ישאר מהם זכר, אך לבסוף עבר על דברי הנביא והשאיר את הצאן כידוע, וכיון שעבר על דברי הנביא נלקחה ממנו המלוכה. ומשא"כ אצל דוד המלך ע"ה שהטא ב' הטאות, האחת עם בת שבע, והשניה שמנה את בניו בלי מטבע, ויש להבין כי אמנם העובר על דברי נביא חייב מיתה ולכן עלתה לשאול במלכותו ודוד שעבר על דברי תורה לא עלתה לו במלכותו, אך הרי יש מצות התשובה ורואים שאצל שאול לא עזר לו כלום ומה ההבדל ביניהם?

הפרי הארץ בתחילת פרשת בראשית מבאר את הפסוק **"מה אנוש כי תזכרנו"**, אנוש הוא בחינה של יש, ומה הוא בחינת ביטול. כעת, כל זמן שאדם חי את ישות עצמו, הרי הוא קרוי אנוש, אך כאשר מבטל את עצמו וחי שהקב"ה מנהיג אותו ומתרגם כל גשמי לרוחני, אז הוא בבחינת 'מה' שהוא בניו אד"ם. עוד יסוד מניח הפרי הארץ על פי מאמר שלמה המלך ע"ה את זה לעומת זה עשה האלוקים, שבכל דבר ובעצם באדם עצמו יש את החלוקה הזו של גוף לעומת הנפש. וכן מצינו בשפת אמת שמבאר מהי מצות מחצית השקל. כתוב בתורה 'עשרים גרה השקל', כלומר שמחצית מזה היא עשר. עשר הוא רומז לעשר ספירות שיש בכל דבר מכתר ועד מלכות. אך בכל קדושה יש כנגדה גם עשר ספירות של היפוך הקדושה והיא הנפש הבהמית כפי שמגדיר זאת בעל התניא. והכח של מחצית השקל הוא לחצות ולעשות הפרדה בין הקדושה לקליפה, ובזכות המצוה הזו זוכה האדם להגביר את שליטת הנפש האלוקית על הנפש הבהמית.

עוד נקדים את המאמר שמבאר המאור עיניים וכבר הבאנו זאת בשבועות האחרונים, הוזהר הק' כותב "קודשא ב"ה ואורייתא וישראל חד". וצריכים אנו לדעת כי אין הכוונה שכולם אחד ששונים הם חלילה, אלא כהשתלשלות מלמעלה למטה. וזאת כדי לתת לישראל את האפשרות של ההתחברות לקוב"ה וזה ע"י התורה הק'. על זה מובא סיפור מאלף שיוסיף נופך לענין.

פעם היתה התנוה אצל הבעל התניא זי"ע, והיה שם בדהן שהוזמן לתת שבה והודיה בהרוזים כנהוג, אולם על בעל התניא לא אמר מילה. שאלו הבעל התניא מדוע אינו אומר עליו כלום? ענה לו הבדהן שכן הוא מפחד לדבר על רבי'עם. אמר לו בעל התניא שיאמר. אמר הבדהן: לכאורה מה ביני ובין הרבי? הלא מה שהרבי אינו יודע גם אני איני יודע וא"כ בזה אנו שוים. ומה שאני כן יודע הרבי ודאי יודע וא"כ עדיין אנו שוים. אמנם ההבדל היחיד הוא במה שהרבי יודע ואני לא, אך מה זה לעומת מה ששנינו איננו יודעים... ומספרים שבעל התניא החל לבכות מרוב התרגשות, כי בכך ביטא אותו בדהן את כל יסוד החסידות של הבעש"ט הק', שתכלית הידיעה לדעת שאינו יודע. וזה הביאור החכמה מאין תמצא, החכמה מגיע מהאין אך אין הוא נקרא אין כי הוא אינו אלא הוא היש האמיתי, רק כלפינו הנבראים הוא אין שאיננו משיגים אותו – את הקב"ה.

זהו הפשט שמבאר בעל התניא במקום נוסף על מה שאומרים בתפילה: 'מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלוקינו', כשאדם קם בכוקר הוא מרגיש כביכול הוא איזו ישות והקב"ה הוא אין, אך כשמתחיל להתפלל ועולה מעשיה ליצירה ומיצירה לבריאה עד השמו"ע שהוא בעולם האצילות אז לפתע מגלה כי הוא עצמו האין ובעולם הדמיון, והקב"ה הוא היש האמיתי. אז אומר: 'מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלוקינו' כי אתה היש האמיתי...

"ואחרי הנחת הכלל שבכל יש את זה לעומת זה האלוקים, ומי הוא העושה הרי האין שלו המחיה את היש שלו, לכן עיקר ושורש דבר להנצל מהיצה"ר הנוהג בכל היש שבו הוא שיביא עצמו אל האין ושם יתפרדו כל פועלי און".

מבאר הפרי הארץ ז"ע, כי בסיכום הדברים כיון שתמיד קיים המצב של זה לעומת זה, אם אדם רוצה להנצל מעצת היצר וביא את עצמו לביטול הישות שלו, ולהכנעה כלפי השי"ת ושם נמצא בבחינת אין שהיא מציאות ה' ושם לא יוכל היצה"ר להפילו. וכמו כן מבאר השפת אמת ז"ע מוזימת המן הרשע שאמר 'עשו עין גבוה חמישים אמה'. לכאורה מדוע לא הספיק לו עשרים אמה שגם זה גבוה מאוד? אך המן ידע גם ידע את הכלל של זה לעומת זה עשה האלקים, ולכן עד השער המ"ט יש לו גם שליטה בשערי הטומאה, אך בשער החמישים שם אין הוא יכול לשלוט כי יסוד שער החמישים הוא הביטול, עולם האחדות, והמן הוא הפך הביטול ואדרכה תמיד מחפש לשלוט בכל שער, ולכן כיון שניסה להכנס לשער הביטול שם באמת התבטל ואבד מן העולם...

"והוא ארז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אשר לכאורה סותר מאמר בראתי יצר הרע בראתי תבלין את התורה, גם מאמר משכחו לבית המדרש. אבל באמת כי התורה שהיא החכמה התהלת של היש וכלי אומנתו היא מתבלת כל היש להגיע על ידה אל האין המאיר בתוכה ומחיה אותה".

לכאורה יש להבין כי מצד אחד אנו יודעים שללא סיוע של הקב"ה אין אנו יכולים לעמוד בניסיונות היצה"ר, ומנגד אומר הקב"ה בראתי לו תורה תבלין שמשמע שאין אנו זקוקים לקב"ה כדי להתגבר על היצה"ר? אלא האמת היא שהקב"ה הוא עצמו נותן לנו את הכוחות נגד היצה"ר ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, רק כדי שבכלל נהיה בכיוון הזה של התחברות עם האין סוף ב"ה, לכן נתן לנו את התורה הק' שהיא חכמתו יתברך ובה טמון כל הכח הזה שעוזר לנו להגיע לאין. וביאור זה מאוד מתאים עם ביאור נוסף שמביא החידושי הרי"ם בענין 'יגעת ומצאת תאמין', ששואל הלא מציאה באה בהיסח הדעת וכיצד שייך לשייך אותה ליגיעה? ומת' שאמנם כדי שאדם יתגבר על היצה"ר זהו מציאה של ממש וזה הקב"ה נותן לאדם במתנה, אך כל זה בתנאי שאדם מתיגע בתורה הק', ורוצה לבוא למצב הזה. כי היגיעה בתורה הק' היא מכניסה את האדם להגיע למצב הזה של האין כי כל כח התורה הוא מהאין. וזהו בראתי תבלין את התורה כי התורה היא מתבלת את היש שיגיע על ידה אל האין. וכשמגיע האדם אל האין שם יאבדו רשעים מפני אלקים.

"ומי לנו גדול ממש רבינו ע"ה שארז"ל מ"ט שערי בינה נמסרו לו למשה חוץ מאחד שלא השיג, המחיה את כל מה שהשיג, כי החיות מוכרח להיות מנה שאינו מושג, הוא המחיה את ההשגה, וכל חד וחד לפום שיעורא דיליה מחיה אותו מה שלמעלה מהשגתו, ולכן לא נכתבו טעמי המצוות להשיגם שהרי אחרי כל ההשגות העיקר הוא להתדבק בשאינו מושג"...

כאן אנו רואים בחוש שכל ההשגות מקבלות את החיות שלהם מהשער הנ' שהוא חייב להיות אינו מושג. וכבר התבטא פעם אחד מהצדיקים כי אם היה יכול היה גונז את כל ספרי החסידות. ובאר כי כל המטרה היא להגיע לבסוף לביטול ולקשר גמור בבורא כל עולמים, אולם מה שבפועל חסידים מתפלספים על מאמרי החסידות ומגניעים עיניו להגדיל את ישותם הרי שעושים את היפך הענין והכמתם מרובה ממעשיהם...

[**מספרים** בדרך מליצה על בחור שלא הצליח בשידוכים. אמר לו השדכן כי ישב בבית כחצי שנה ויוריד פרופיל – היינו שלא ירגיש את עצמו כ"כ גדול ושוה. אחרי חצי שנה הציע לו שוב השדכן כמה וכמה הצעות ישנות. אמר לו הבחור: אם לפני חצי שנה לא היו הצעות אלו לפי ערכי, עכשיו שגם עניו הנני ודאי ובדאי שלא אשמע אותם]...

אצל משה רבינו רואים אנו להבדיל בדיוק להיפך כי לפי רוב השגותיו הגיע לשער הנ', שם ביטל את הכל, כי הביטול הוא מקור כל החיות של ההשגות. ולכן המצוות לא נכתבו טעמיהם כי אין זה עיקר התכלית... אמנם ישנם מצוות שכן נאמרו טעמיהם, אך האמת היא שהיכן שאין טעם למצוות הוא הרבה יותר קל להגיע לביטול אך אלו שיש להם טעם הוא כדי שנבטל גם את הטעם הזה ביוענו שאין זה סוף הדרך. וא"כ ככל שההשגה יותר גדולה כן הביטול צריך להיות יותר גדול.

לפי מבאר הפרי הארץ את כל השתלשלות הדברים, ונבארם אי"ה אחד לאחד: כי דברי התורה הק' הם כללות כל חיות העולם ולכן אף אם הטא באחד מהם המאור שבה מחזירו למוטב, וזהו דוד שעשה תשובה ותשובה קדמה לעולם כדאיתא. אך דברי הנביא משתלשלים הם מהקב"ה שהוא אינו מושג – למושג שהוא הנביא וע"כ אין לזוז מהוראתו ימין ושמאל כי בדווקא כך קיבל מאת ה', ולכן עלתה לשאול במלכותו.

כמו כן בעמלק, מבואר במדרש משל ליורה רותחת ובא אחד וקפץ וקרר אותה. כמו כן עמלק קרר את האמבטיה שהיה הראשון שהעז להלחם בישראל. ומבאר הפרה"א זי"ע, כי היורה הרוחתת הזו לפני שקופץ לתוכה הרי היא בבחינת יראה שאינה מושגת כי אף אחד לא יודע את גודל הכויה למי שיקפץ לתוכה, אך עמלק שקפץ הביא להשגה בגודל הכויה ולאחיה בה. וזו כל מטרתו של עמלק להביא לאדם אחיזה בגשמיות שלא יגיע ויתבטל לשאינו מושג. והעצה להנצל ממנו היא דווקא לחזור בכל דבר לשאינו מושג כפי שביארנו לעיל שממנו מתחיה כל המושג.

זו היא מצות זכור לשון זכר שהוא המשפיע את החיות למושג וכל המושג הוא בשבילינו שנוכל מעט מזעיר להשיג את ההתקשרות עם הקב"ה, וכל זה ע"י התורה הק' שממנה הושתת העולם ובה טמון כל החיות של העולם. וזו העצה למי שכבר קלקל מידותיו עדיין יש לו תקוה כאשר יבטל עצמו לאין סוף ע"י יגיעה בדברי התורה הק', אזי יקבל את המציאה של דביקות בהשיות בכל השערים עד השער החמישים שבו הוא יהויר הכל ויבטל את עצמו לגמרי לקב"ה כפי מטרת התורה והבריאה.

פרי הארץ תצוה זכור

"פתח בפסוק זכור את אשר עשה לך עמלק, שמקשים הפשטנים, [כך דרכו של הפרי הארץ זי"ע תחילה פותח בביאור הפשט ואח"כ מעמיק עוד כדרכו] איך אפשרות הציווי על הזכירה שאינו ביד האדם אם שוכח" ומתריץ הפרי הארץ: "ובאמת דבריהם הוא באדם מנושם שכבר קלקל כוחותיו ומידותיו בהשגת הגשמיות שהיא הקליפה מקום השכחה, משא"כ התורה אמרה אשר ברא אלקים את האדם ישר".

מבארים על פי צדיקים מה שאנו אומרים בקידוש, זיכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, וזאת כדי להזכיר לנו את הפסוק האלקים עשה שייראו מלפניו. כל העשייה של הקב"ה בעולם היא כדי שנבוא למידת היראה – היא לשון ראייה כפי שמבאר הפרי הארץ במקום אחר. בכל דבר יהודי צריך להיות רואה ומחפש את הקב"ה מתחת ההתלבשות הגשמית הנראית לעינינו. ואלו הם חיים שמעל לטבע, ביטול כל דבר כדי למצוא שם את ה'. ועל כן ציווי הזכירה הוא על דרך זו שאדם

תמיד יהיה ויפרש כל מצב להגיע דרכו לדביקות בבורא ית'. ולהגיע לכל זה אפשר רק על ידי שחיים בדרך התורה, וכן ירחיב הפרי הארץ בזה בהמשך.

אך באמת יש להקשות, הלא בכל זאת אנו חיים בעולם של גשם, וכל רגע אדם עובר מצב של טבע כזה או אחר, מהי העצה להחזיק מעמד בזיכרון? מבאר השפת אמת בפרשה, 'זכור את אשר עשה לך עמלק, אם אדם רוצה לחיות כל הזמן במצב של זכירה, צריך לזכור כל הזמן את עמלק, כלומר את הסכנה שהוא נמצא בה. הפחד של הסכנה שאדם יפול ויאבד את עצמו שומר על האדם שיחיה כל הזמן בתפילה לה' שישאר בזכירה, משום שכל הנתק מגיע כשאדם שאנן ולא מרגיש שהוא בסכנה. א"כ יוצא שהקב"ה הביא לנו את עמלק ככוונה תחילה כדי שנחיה את הסכנה. ובמקום שאדם יתיאש בנפילות שלו אדרבה הוא יעלה אותם, כי הכל תלוי בהסתכלות שלנו. אדם יכול לקחת את המושג 'נכשל' ולהפוך אותו ל'נחשל' כלומר להתחשל ולהתחזק ממנו, כי ע"י העבודה אדם מקבל היות לזכור שהוא צריך בכל רגע את רחמי ה' שלא ישכח אותנו, וכפי שבאר ר' אשר ז"ע, 'בעל כרחך אתה חי', להגיע לחיות בקשר עם הבורא הקב"ה מכריח אותנו בעל כרחנו, כי הגוף מצד עצמו תמיד ימשוך את האדם לנתק.

"והתורה היא היא הזכירה שהיא מצות זיכרון מעמד הר סיני ובאורייתא ברא קוב"ה עלמא והיא כלי אומנותו, ובודאי כח הזוכר שנברא על ידה הוא מצות הזכירות הנ"ל."

מבאר הפרה"א כי אותה תורה שמצוה אותנו על הזכירה, היא התורה שהקב"ה ברא איתה את העולם על ידי צירופי אותיותיה. ואותיות אלו הן כלים המבטאים את צורת ההנהגה של הקב"ה בבריאתו. א"כ כל דבר מתחיה כאן בעולם ע"י התורה הק', וגם מצות הזכירה הכתובה בתורה היא היות שקיימת עבורנו. ולכן אדם שמתנתק מהתורה ה"ו והופך את המצבים שעובר למציאות כביכול, כאילו שמישהו יכול באמת להזיק לו או לשנוא אותו וכדומה, רק אדם כזה מקלקל את החוש העדין של הזכירה שהתורה הק' נתנה לו באופן טבעי, וממילא הוא נכנס למצב של שכחה.

"אבל קושיית הפשטנים במקומה עומדת לחיות התורה נצחית ונחגת בכל דור ובכל אדם, ולכל בשרו מרפא ותבלין ליצה"ר וא"כ אדם שכבר קלקל איך שייכות מצוה זו?"

חוזר ומקשה הלא אם אדם בכל זאת קלקל מידותיו ושקוע עמוק בתוך העולם הגשמי לכאורה איך יכול כעת לעורר את עצמו ולהעפיל לפסגת הר הזכירה הנכונה? וכאן מתחיל הפרי הארץ לבנות את התירוץ על פי דרכו, ותחילה נבאר בקצרה את נקודת הרעיון, ולאחמ"כ א"ה נראה בתוך הספר נדבך על גבי נדבך איך הדברים מתיישבים על הלב.

'זכור!' זהו תמרוך המורה לאדם לשנות כיוון. וא"כ כבר אנו מכינים שהיכן שלא נמצא האדם ואפי' בדיוטא התחתונה הרי היות הקב"ה מחיה אותו גם שם. וכל העבודה היא שהאדם יביא את עצמו למצב של אין. וכאשר האדם יהיה דבוק באין הוא כבר נמצא במצב של זכירה.

במה דברים אמורים? כבר אמר שלמה מהלך ע"ה 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, שלמה המלך לא אמר שלא החכים, אלא אדרבה ככל שהחכים יותר הגיע עוד ועוד להשגה שהתורה רחוקה ממנו. ומצב זה הביא אותו למצב של אין, כשאדם רואה שעם כל ההשגות שיש לו הוא עובר לפעמים מצבים שונים ואין לו שום הבנה מדוע הוא עובר אותם ומה הקב"ה רוצה ממנו, מצבים אלו נתן לנו הקב"ה כמתנה כדי שנבטל או את כל ההשגות שלנו ונאמר: רבש"ע, אני מבטל את כל ההשגות שלי במצב זה שאיני מכין מאומה ממה שעובר עלי, ונותן נקודה של הכנעה ואמונה שאתה מנהיג אותי. מצב זה מביא את האדם לחיות בזיכרון ובקשר בורא, ומחיה ומאיר לו את כל ההשגות שאותם ודאי הצליח הגוף למשוך אותו בכח לכחי ועוצם ידי עשה לי... וכעת נתחיל בס"ד ללמוד מהלך זה עם כל ההקדמות של הפרי הארץ ז"ע דבר דבור על אופניו.

"והענין הוא שאלו באחת ועלתה לו דוד בשתיים ולא עלתה לו, אשר לכאורה התמיה באמת גדולה לאלקים וכי משוא פנים יש בדבר, והוא ע"ד ארז"ל המזוהר על דברי נביא הייב מיתה."

ידוע הסיפור עם שאול המלך שצווה ע"י שמואל הנביא להשמיד את כל עמלק ולא להשאיר אף אחד. אך שאול חמל על הצאן ולא הרגם כי רצה לזבחהם לה', וכן את אגג מלך עמלק הביא משבי המלחמה ולא הרגו מיד. ועל כן אמר לו שמואל הנביא שנגזר עליו לאבד את המלוכה. ולעומתו דוד המלך חמא בשני הטאים, ששלח את אוריה החתי למלחמה וכן שגרם לכך שימנו את העם והביא עליהם דבר... וכפי שמובא בהרחבה בגמ' (יומא כב:) ולא איבד את המלוכה.

בשפת אמת מבאר מהלך כי יש שתי דרכים של הנהגה המתחילים כבר בשבטים הק'. יוסף היא הנהגה בה הכל הוא על פי הדין. אם אדם עושה מה שצריך, מניע לו לקבל שכר ואם לא עושה מגיע לו עונש. והנהגה נוספת היא של יהודה, שמגלם בתוך שמו את השם הוי"ה וד' הרומזת לדלות שפלות והכנעה. הנה אומר, כל מה שעובר על האדם הוא מאת השם ללא קשר לעשייה העכשווית של האדם... ותפקיד האדם הוא לקבל את בהכנעה ובדביקות כל הנהגה. ולפי זה אפשר לבאר גם כאן, כי שאול המלך נהג בשיטת יוסף הצדיק שהכל מתנהל על פי השבון התנהגות האדם, ועל כן מיד כשהטא עם עמלק, היה חייב באותו רגע לתת דין וחשבון ונלקחה לו המלוכה. משא"כ דוד המלך ע"ה שהלך בשיטת יהודה שהכל מתנהל מלמעלה ואנו צריכים לתת הכנעה בכל מצב וממילא אין זו סתירה שחטא [כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה... ואכמ"ל] ולא נלקחה ממנו המלוכה. אמנם הפרי הארץ בא לבאר לנו מהלך אחר.

"להיות כללא דמילתא האדם נקרא ע"ש הנר"ן שבו והדעת אבל הגוף הוא בשר האדם".

מניח הפרי הארץ תחילה יסוד, כי האדם נקרא אדם על שם החיות הרוחנית השוכנת בקרבו, נפש רוח נשמה, והדעת שהיא המקשרת אותו לה'. משא"כ הגוף נקרא 'בשר האדם', וכפי שאנו רואים בחוש שגוף ללא החיות הרוחנית אין בו מאום.

"והנה כל הדעה בינה והשכל אפשרות היותם אם טוב ואם רע, כי את זה לעומת זה עשה אלקים".

יסוד נוסף מגלה לנו הפרה"א זי"ע, כי בכל הבריאה ברא הקב"ה זה לעומת זה עירוב של טוב מול רע כמידה שזה כדי שיהיה לאדם עבודה בעולם העשייה לבחור בטוב מול הניגוד של הרע, משא"כ למלאכים שאין להם את הבחירה הזו והניסיונות האלו. ובמאמר המוסגר שאל מאן דהוא מדוע ישנם יותר מצוות לא תעשה מאשר מצוות עשה, הלא האדם צריך להתמקד יותר בעשיית המצוות יותר מאשר בלא תעשה שהוא בעיקרו חוסר עשייה – לא לעשות עבירות? והתשובה לזה היא כי באמת בשניהם האדם מקבל קרבה להשי"ת, וכפי שמבואר בזוה"ק שתר"ג מצוות התורה תרי"ג עיטין הן, כלומר עצות כיצד להדבק בה'. אמנם במצוות העשה לא ימלט מהאדם הרגשת הכחי ועוצם ידי והתחושה שהצליח לעשות מצוה... משא"כ במצוות לא תעשה שם האדם צריך להיזהר שלא יפול ולא יחטא, ושם אין עשייה כי הוא עסוק בלא לעשות וזה דבר שמקרב אותו יותר לה'. כי היכן שיש יותר ביטול הישות יש יותר קרבת ה'. עכ"פ האדם נקרא אדם רק אם משתמש בנר"ן ובדעת שלו להתקשר לבורא, אך אם מנצל את הדעת שניתנה לו לעבור חלילה על רצון הבורא, ולהגדיל את ישותו, אזי מוריד גם את הדעת שלו והופך אותה לגוף – בשר האדם.

זה החילוק שמחלקים בין משה רבינו לבלעם להכדיל... שהם בבחינת זה לעומת זה עשה אלקים. כי גם בלעם קיבל דעת ככתוב 'זיודע דעת עליון', אך כיון שהוריד את הדעת הזו למקום טומאה נהפך לבשר גשמי ומגושם. משא"כ משה רבינו ע"ה שהעלה את גופו עם הדעת לחיות בקשר בורא והפך את כולו לרוחני.

"והחיות של החכמה המאיר אותה נקרא אין כמאמר החכמה מאין תמצא, והאין הוא מה שחיוץ מן ההשגה ואינו מושג הוא המחיה את ההשגה ומאיר אותה. והנה הכל לפי מה שהוא אדם בהשגה אם מעט ואם הרבה, הוא הנקרא יש אצלו, ומה שהוא חיוץ מהשגתו נקרא אין סוף אצלו המחיה את ההשגה"...

נסכם את דברי הפרי הארץ עד כאן. מחית עמלק היא לחיות בזכרון, שהוא דבר רוחני המכונה 'חיים שמעל לטבע', לגלות בכל דבר את הבורא ובכך להגיע לדבקה בו. ומי שכבר קלקל את החוש העדין הזה תרופתו להגיע לביטול ישותו ובכך לחיות במקום האין שם אין מושג של רע וטוב, ומשם להמשיך על על עצמו שפע אמונה וקשר עם ה'. ובעז"ה בשבוע הבא נמשיך את דברי הפרי הארץ.

"תורה נביאים וכתובים"

"והנה החילוק שבין התורה ומצוות הנביא, שהתורה היא כללות כל העולם כולו שהרי ברא קוב"ה עלמא וכל הוויות העולם תורה הם ומשם אפשרות הדביקות באין סוף ב"ה ע"י אור התורה".

תקציר: בשבוע קודם החל הפרי הארץ בסוגית הגמ' מדוע שאול איבד את מלכותו בעבור עבירה אחת שעבר ואילו דוד המלך ע"ה לא איבד אותה גם כשעבר שתי עבירות? ישנו הבדל מהותי בין לעבור על מצוות

התורה הק' לבין לעבור על ציווי של נביא. אם אמנם שאול המלך היה צודק בסברתו שאמר 'אם אדם הטא בהמה מה המאה'... ועל כן המל על הצאן. אך כשיש ציווי מהנביא לא מועיל נגד זה שום עצה ותכונה. משא"כ דוד המלך עבר על דברי תורה שם מועילה התשובה. ובאמת יש להעמיק ולהבין מה בין זה לבין זה, מדוע על דברי הנביא לא תועיל תשובה?

על קצה המזלג נקדים שמהלך זה הוא קשור קשר אמיץ לעניינא דיומא, 'איש יהודי היה בשושן' איש יחידי כמאמר הגמ'. וכן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שאמר 'זהן לא יאמינו לי' ולכסוף כתיב 'יאמינו בה' ובמשה עבדו' – הנה אומר שכל הגאולה לא נהייתה רק כאשר הגיעו בני ישראל לאמונה בצדיק ודרכה השלימו את האמונה בה'. כי אמונה בצדיק היא חלק בלתי נפרד מתהליך האמונה בהש"ת. וכדלהלן:

'התורה היא כללות כל העולם כולו'... כבר ביארנו פעמים רבות את דברי הפרי הארץ שמצטט את דברי הזוה"ק 'באורייתא ברא קוב"ה עלמא'. כל יסוד העולם עד לפרטי פרטים מושתת עפ"י התורה הק'. ועל כן אין אנו יכולים לעולם להתנתק מהתורה הק'. וכל אדם בין אם הולך בדרך התורה ובין אם מנסה ללכת ח"ו כנגד התורה, לא יצליח משום שתמיד יהיה בקשר עם התורה, והלא גם כשאדם הוטא יש לו עדיין נשמת חיים וחיות וכח אפי' בשביל להטוא, ומהיכן מגיע חיות זו? מהתורה! בעל התניא מגדיר זאת שכשאדם הוטא אינו מתנתק מהתורה כי אז כלל לא היה לו קיום, אלא הרי הוא כמי שלוקח את המלך עם הכתר ומכניסו למקום בית הכסא...

בשם המאור עיניים מבארים נפלא כי בכל זאת כשאדם הוטא בחדרי חדרים הרי שם בטוח שאף אחד לא רואה אותו ואם כן באמת היכן נמצא שם הקב"ה? אך כבר כתוב 'משגיח מן החלונות מציין מן החרכים', כשאדם נסגר בחדרי חדרים יש לו כל הזמן הרהורים ופחדים אולי מושהו רואה אותו וכל רחש מקפיץ אותו ממקומו, אכן זו היא השגחה הש"ת ששולח לו סיבות שיעצור עצמו ולא יחטא. ואשרי מי ששומע את הסיבות הללו. הנה אנו רואים שאין מצב להתנתק מהקב"ה, כי בכל מקום שהאדם שם, הקב"ה נותן לו סיבות לראותו רק צריך לבקש מה' שיתן לנו את הבהירות לראות זאת ולא לפספס את הרגע. [ובמאמר המוסגר זה מה שאמרה אסתר המלכה 'קלי קלי למה עזבתני' כלומר – מדוע אתה נותן לי את ההרגשה כאילו עזבת אותי, והלא אני יודעת שאין אפשרות להתנתק ממך]...

"והמצוות נקראים נרות כי נר מצוה, לכן אפילו אם סר מן המצוה ימין ושמאל להויות עולם שנבראו בתורה, המאור שבה מחזירו למוטב שהיא תשובה".

נאמר בשיר השירים 'לבבתיני אחותי כלה לבבתיני באחת מעיניך'... מבאר רש"י שהקב"ה אומר לכנסת ישראל, משכתם אותי אליכם, על ידי העיניים שלכם שהם תכשיטי מצוה שישראל מצויינים בהם. כלומר, על ידי שיהודי עושה מצוה אחת הוא מושך אליו את הקב"ה. [מספרים שכשהספיד הרב מטשעבין את חמיו אמר עליו את דברי המדרש שצדיקים נמשלים לחול הים... ומקשים וכי אין למדרש במה לשבח את הצדיקים אלא בחול הים, והרי יש דברים נוספים חזקים? והסביר כי חול הים עד כמה שהוא נראה בסך הכל כגרגירים בלבד, בכל זאת המציאות היא שיש כח לעצור את הים]... כמו כן כל מצוה ומצוה שיהודי עושה מצטרף לו לסכר גדול וחזק שעוצר אותו מפגעי הזמן, וכן מושך ומקשר אותו אל הבורא.

אחרי שהעמדנו את הבסיס שהכל מתנהל על ידי התורה הק', אפשר להבין כי מי שעובר על דברי התורה"ק שייך אצלו מושג של תשובה, וכמו שאמרו בשם הרבי מלעלוב זי"ע [רמ"מ] שהדרך הנכונה בעבודת הש"ת היא התשובה. כי אדם שחי כל הזמן בתשובה הוא כל הזמן מקשר את עצמו לתורה הק', ותשובה היא לשון תשב ו"ה, על שם ששב ומאחד י"ה בו"ה. [השבוע היה הייא"צ של ר' אלימלך מליזענסק זי"ע. פעם הגיע לאדמו"ר מביאלה זי"ע חסיד אחד וסיפר כי יש בירושלים ערבי מגיד עתידות ושאל את הרבי האם מותר ללכת אליו? ענה לו הרבי: יכול הנך ללכת אולם בכים החליפה קח נא עמך ספר 'נועם אלימלך'. לקח אותו חסיד את הספר תחת בית שחיו והלך לערבי. כשהגיע תורו החל הערבי למלמל ולגלגל וכו', ולאחר כמה דקות קם וצעק עליו: 'לך לך מפה כי אתה הורס לי את הפרנסה ואיני יכול לראות כלום בגלגלך'...] רואים ממעשה זה שכשאדם מגיע עם האמת – היא התורה הק', כל השקר בטל ממילא. הקב"ה בכונה תחילה נתן כח לסמ"א שידמה לאדם כאילו יש בהם איזו ישות, אך כל זה הוא בשביל הבהירה לנסות אותנו. וכבר ראינו אנשים רבים שעסקו בחיפוש אחר האמת כדי לקבל משמעות להייהם ולכסוף בקצה המזרח הרחוק גילו את האמת היהודית שנמצאת – בתוכם! ושבו לארץ וחזרו בתשובה.

התשובה קדמה לבריאת העולם. ועל כן יש בה כח להעלות את האדם בחזרה לדרך הישר. בשם הרבי מברדיטשוב מובא על הפסוק 'כי בחזק יד הוציא ה'... ומקשה וכי יש דבר שקשה לפניו ית' שצריך חזק יד?

אך ההסבר הוא שהקב"ה ברא את העולם בהנהגת דין ומשפט, וא"כ כשאדם חוטא היה צריך לכאורה לעמוד למשפט וכיצד זה תציל אותו התשובה? אמנם ישנו מקום משם נחצבו כל נשמות ישראל והם במקום שמתגלים י"ג מידות של רחמים שם הקב"ה מנהיג את העולם מעל לדרך הטבע 'שוה ומשוה קמן וגדול', ועובר מכסא דין לכסא של רחמים, וכיון ששורש בני"י משם הוא ואף התשובה קשורה לאותו מקום, עי"ז יכול כל אדם להתחבר לתשובה שקדמה לעולם שנברא בדין ומשפט, וממילא להפוך את מידת הדין לרחמים. זה הפירוש 'בחזק יד', כי ע"י ההנהגה הטבעית היו צריכים לעמוד למשפט אך הקב"ה שנהג בהם מעל לדרך הטבע נקראת מידה זו חזק יד, כי היה צריך לשנות בשל כך מההנהגה הטבעית של העולם. וזה מה שאנו מתפללים כמו בן בכל יום, 'כי קל גואל חזק אתה', מבקשים אנו מהש"ת שינהג עמנו בחזק ויגאלנו מהרה. להמשיגה ר' יהוה קאל לוינשטיין זצ"ל היה מספר תמיד את הרשי"י הנה בשיר השירים והיה מדגיש כמה הקב"ה מתרגש מכל יהודי שעושה מצוה... פעם בא אליו מיישהו לשמוע דברי חזק. אמר לו ר' הצקל: אני מתחזק כל יום כשאני מכוון בתפילה כמה חסד עשה עימי הקב"ה שהייתי עבד נקלה במצרים והקב"ה הוציא אותי משם, ועוד נתן לי תורה ומצוות... וכשנפטר ר' הצקל לוינשטיין זצ"ל התבטא עליו אחד המספידים, שכעת נפטר האיש אחרון מיוצאי מצרים]...

בעת מדגיש הפרי הארץ כי ענין התשובה הוא למי ששב באמת ולא למי שאומר 'אחטא ואשוב' שעליו כבר אמרו הו"ל 'שאיין מספיקין בידו לעשות תשובה'. בפסקה זו יש ביאור נפלא מאוד בשם הרבי מאפטא בעל האוהב ישראל זי"ע, שהקדים בשם הבעש"ט הק', על מה שכתוב 'בכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ואומרת שובו בנים שובבים', והק' הבעש"ט ממה נפשך, מי ששומע את הבת קול הזו כנראה צדיק הוא ולמאי צריך כלל לעורר אותו, ומי שאינו צדיק בין כה לא ישמע??? ובאר הבעש"ט הק' שאכן בכל יום שיהודי נאנה על מצבו הרוחני והמעט שהתקדם בעבודת ה', זהו הבת קול שמעוררים אותו מן שמיא להתחזק ולהתאמץ בעבודת ה'. אמר על פי זה האוהב ישראל, א"כ מובן שהקב"ה הוא זה שמספיק בידו את התשובה, שמספק לאדם בכל יום איתערותא מיוחדת לתשובה. אך מי שאומר 'אחטא ואשוב' אין מספיקין בידו לעשות תשובה, והוא צריך להתעורר בעצמו ללא האיתערותא דלעילא... ומפסיד את הבת קול הזו.

עד כאן ביארנו בס"ד את ענין התורה והתשובה, וכעת נשלים את החלק הנוטר הוא דברי הנביא ואמונה בצדיקים. "מה שאין כן המוות על דברי נביא שנשתלשלו משאינו מושג אל המושג באופן דבריו דווקא ואין לו דרך אחר חייב מיתה ודאי". כי דברי הנביא מתגלים אליו מן השמים באופן מסוים דייקא, ולכן שם אין אפשרות כי אם לשמוע דווקא להוראת הצדיק כפי שקיבל אותה ללא כחל ושרק. אמנם יש להדגיש כי אנו מוכרחים לשמוע בקול הנביא כי ללא זה אין אפשרות כלל להדבק בה' מחמת גודל ההפשטה שצריך לחיות, ורק על ידי הנביא הוא הצדיק נפתח לאדם פתח להתקרב לכל יסודות האמונה בה'. דבר זה מצינו פעמים רבות בתולדות עם ישראל ונביא את אחד מהם: אליהו הנביא נשלח מאת ה' להחזיר את עם ישראל בתשובה אחרי שנהו אחרי הבעל. 'עד מתי אתם פוסחים על שני הסעיפים' מבאר רש"י פוסח – מדלג מצד לצד. ודבר זה לא היה פשוט כלל, אחרי שהיו ארבע מאות נביאי הבעל היה זה ניסיון קשה מאוד האם להאמין בהם או לאליהו הנביא שמדבר כל הזמן רק' על אמונה בה'... וכבר אמר הר"ר אלימלך זי"ע שלפני הגאולה העתידה ינענעו אותנו חזק מצד לצד, ורק מי שיחזיק חזק בחבל הוא יצליח להשאר ולא ליפול מהאמונה... וכן אצל משה רבינו לא נגאלו בני ישראל עד שלא האמינו בה' ובמשה עבדו. כך גם בנס פורים על אף שהיה להם תשובות נכונות מדוע ללכת לסעודת החשורוש מפני דרכי שלום והאוכל כשר למהדרין מן המהדרין וכו', היו צריכים לשמוע בקול הנביא הוא מרדכי הצדיק שהלך כנגד כולם וציווה לא ללכת למשתה. א"כ מצד אחד רואים ששמיעה לדברי הנביא היא זו שמקשרת את האדם לקב"ה, אולם מצד שני הקבלה שמקבל הנביא בדבריו מאת ה', היא דרך אחת ללא מוצא ועל כן אין סברות יכולות לבטל אותה. בשם הישועות משה זצוק"ל אמרו על הפסוק 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו', ובאר כי שם היתה הנפילה של עם ישראל בחטא העגל, כשהתחילו להקור מה עם משה רבינו, והאמת היא שאין להקור כלל אחר הצדיק, כי זהו המוות על דברי נביא מתחייב מיתה. וכבר אמר הרבי מלכוביץ זי"ע, שהיצה"ר רוצה להפיל אדם מה עושה? קודם כל זורע בו ספיקות ברבו, ואח"כ בחבריו ואח"כ כשכולם כבר לא בסדר מגיע ח"ו לכפור בה'. וזה אחד הפירושים הנפלאים שמובא על הפסוק 'זיסעו מרפידים' שרפו ידיהם מדברי תורה. ומיד 'זיבא עמלק', הפירוש ידיהם, הוא כמו ביאור לשון 'ידות הכלים' כל כלי יש לו ידית עימה מחזיקים את הכלי ובלי הידית אי אפשר להחזיק את הכלי. כמו כן הצדיקים הם הידים של התורה, ורק על ידיהם אפשר להגיע להשיג את דברי התורה ואת נקודות האמונה. ולכן כשרפו ידיהם מאמונה בצדיקים מיד זיבא עמלק. הדברי חיים זי"ע מבאר כי אמנם הרגליים הם אלו שהולכים איתם, אבל ללא הראש שיתן את הפקודה לרגליים אין להם ושם משמעות. כמו כן הצדיק הוא הראש של העדה ובלעדיו 'אין לנו ידים ורגלים'... 'לכן שאול המלך שאול בתר טעמיה אם אדם חטא בהמה מה חטאה ושאר נתינת טעמו ונימוקו עמו בדברי הנביא מזה ויתר על דברי הנביא והפריד את המושג משאינו מושג בנתינת טעמו, שהרי עקרא ושרשא דכולא השאינו מושג המחיה ואחת היא בכל העולם כולו, וזהו ארז"ל שאול באחת ועלתה לו ודאי.

משא"כ דוד בשתיים אם סר הרי הוא מאיזה מצוה הנערך למספר שתיים, לכן לא עלתה לו, שהרי תשובה קדמה לעולם שנברא על ידה ומחיה אותנו, והמאור שבה מחזירו אל האחת שאינו מושג".

בשהנביא מדבר לעם הרי שהוא מוריד חיות משאינו מושג – שהוא הקב"ה שאין לנו השגה בו, והוא מחיה עם זה את העם על ידי ששומעים בקולו. אך אם נותנים מעם לדבריו הרי שאנו מגשמים את דבריו על ידי נתינת מעם פרטי שלנו, אף אם הוא מעם צודק מאוד הרי שהוא מנתק אותנו מהשאינו מושג. ועל כן דברי הנביא הם 'אחד על אחד' ושאל המלך הפסיד את מלכותו בשל כך. משא"כ דוד המלך ע"ה אם אמנם עבר על דברי תורה, אך הן שתיים מתוך כלל התורה הק' שהיא חיות כל העולם וממילא מועילה שם תשובה שקדמה לעולם התורה.

"כתית למאור"

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד"

זך – מבאר רש"י ז"ל 'כלי שמרים. כתית – הזיתים היה כותש במכתשת, ואינו מוחנן בריחים, כדי שלא יהיה בו שמרים, ואחר שהוציא טיפה ראשונה מכניסן לריחים ומוחנן. והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות, שנאמר כתית למאור ולא כתית למנחות'.

בברייתא 'כשהוא שוחק אומר הדק היטב היטב הדק מפני שהקול יפה לְבָשָׁמִים'. באר החקל יצחק זי"ע, כשהקב"ה גורם לאדם 'הדק' – כלומר מצב דחוק, הוא כדי ש'היטב', שייטיב האדם את דרכיו בעבודת השי"ת. אך אם 'היטב', אם אמנם היטיב האדם את דרכיו מדוע לכאורה שוב עובר מצבים של 'הדק', מפני שהקול יפה לְבָשָׁמִים, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים וחפץ שהאדם יתפלל אליו.

כתית למאור ולא למנחות. ביאר ר' אשר זי"ע, שכשאדם מגיע לנקודה של כתית שכותתים אותו מן השמים יידע האדם שזהו בשביל – למאור, שרוצים להאיר לו נקודה של אמונה בה. כי טבע האדם הוא שכשמצליח בעניניו אזי גופו מושך אותו לגאווה של כחי ועוצם ידי, וכשלא מצליח הוא מתיאש. וזהו גלגל של גאווה ויאוש. כי קשה לאדם לחיות בלי אהיזה במשהו. אך האמת היא שהקב"ה לא כותת את האדם בכדי להעניש אותו או לקחת לו משהו, אלא כדי שיחיה בהכנעה כלפי שמיא, ויזכור שעל ידי שכעת אינו מצליח לומד מזה שכל ההצלחות שלו הם מתנת ה'. ואז הוא מאיר עי"ז את הכתית – למאור, והוא מקבל מזה אור חדש ושמחה פנימית להתחזק באמונה ובעבודת ה'.

להעלת נר תמיד מבאר רש"י, 'מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה'. מהו 'עולה מאליה'? מבאר השפת אמת^(הר"ה) שבכל מעשה המשכן מצינו שכל הכלים היו כבר מוכנים. משה רבינו נצטוו לעשותם אך בפועל הקב"ה הראה לו בכל דבר ועשה אותם בעצמו כמו שמצינו במנורה ובעוד דברים. ולכאורה התמיהה עולה מאליה אם הקב"ה עשה את הכל למה בכלל היה צריך משה רבינו לעשות כאילו שהוא עושה? כמו כן שאלה זו נשאלת על הפסוק בתהלים ז'לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' אם האדם נחשב רק כאילו הוא עשה, א"כ מה רוצים ממנו?

[והנקודה הממונה בזה היא כפי שמוכא לגבי פורים, 'יהימים האלו נזכרים ונעשים', מבאר ר' נפתלי מרופשיץ זי"ע, מדוע לא כתיב 'זוכרים ועושים'? אלא כל השנה נדמה לאדם שהוא עושה ופועל מהלכים... אך יום אחד בשנה הקב"ה מאיר אור עצום מלמעלה, לתת לאדם את ההכרה שהכל הקב"ה מנהל לו. ואם נקשה א"כ היכן היא הבחירה של האדם? התשובה היא, לחיות ולהכיר בזה שהקב"ה מנהיג אותנו – זו הבחירה. וזהו חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מדרכי, כלומר שיהיה האדם כ"כ בדביקות בה', שיהפוך את כל מה שנראה לו כמציאות – לסיבה. ואז יש אהדות אחת פשוטה, לא המן ולא מרדכי... וזה גם הביאור ב'נזכרים ונעשים' כי בעצם הקב"ה הוא הזוכר והוא העושה].

באר האדמו"ר מביאלה זי"ע, שאדם צריך לעשות את מעשה המצוות, משום שיש דין שאם נתערב מין בשר שאינו כשר בשאינו מינו, כלומר בבשר כשר למשל, אזי הוא בטל, אך אם שני המינים שנתערבו הם מאותו המין, הדין הוא שניעור' כלומר מין אחד מעורר את חברו ואז כבר אי אפשר לומר שבטל... כמו כן האדם מלובש בתוך גוף, והנשמה מחיה אותו, וכשמקיים מצוה, הלא ידוע שמצוה היא אותיות שם הוי"ה ב"ה, כי מ"צ בא"ת כ"ש הן י"ה, וסוף המילה מצוה היא ו"ה, יחד – שם הוי"ה. וכשאדם מקיים מצוה הרי הוא מערב מין במינו, כלומר – הנשמה שהיא חלק אלוך ממעל מתערבת ונכללת על ידי המצוה בקב"ה, וממילא מין במינו וניעור, יהודי מקבל מזה כוחות וחיות לנשמתו. והכוחות הם שיזכור מי מחיה אותו ומי מנהיג אותו.

מבאר השפת אמת על בסיס אותו רעיון, 'עד שתהא השלחבת עולה מאליה'. אנו צריכים לעשות את כל המעשים הטכניים לכאורה שהם השמן והפתילות, או לחילופין התורה והתפילה והמצוות, אך כל זאת לכל נשכח כי השלחבת בסופו של דבר עולה מאליה, הקב"ה הוא זה שנותן לנו את כל החיות הזו כדי שנהיה קשורים ודבוקים בו.

כמו כן מתבאר נפלא הפסוק בתהלים, ולך ה' חסד, מהו החסד? כי אתה תשלם לאיש פמעשהו, כאילו שהאדם עצמו עשה. כי מאחר והאדם בחר לעשות את המצוה מקבל שכר עצום ורב כאילו הוא עצמו עשה הכל, וזאת על ידי שזוכר במעשה המצוה שהקב"ה נותן בידו את הכוחות לעשות.

אם כן יש בדברים אלו חיזוק גדול לאדם. כי אם רואה אדם שאין בו כח ללמוד או שאין לו חשק להתפלל או לעסוק במצוה מסוימת, אין בכך כל חידוש כי באמת בטבעו הוא מלובש בגוף. אך בשל כך אומרים לו שיתחיל, ואפילו בקצת השתדלות ואז ממילא יתקיים בו מין במינו וניעור, והשלחבת כבר תעלה מאליה בחד ה' עליו.

מבאר השפת אמת, לכן מדגישה התורה הק' להעלת נר תמיד, כי כשאדם הושב שפועל פעולות, הרי הוא עושה הפסק בינו ובין ה', אך דווקא כשאין לו חשק ובכל זאת עושה, אז מגיע להכרה שהקב"ה נותן לו את הכוחות, כי הרי עד לפני כמה רגעים בכלל לא יכול היה ולא רצה לעסוק בתורה ומצוות, וכשעושה המצוות ונותן לקב"ה להעלות בו את השלחבת אזי נהיית זו מצוה תמידית עם חיות נצחית.

ידועה השאלה מדוע לא הזכירה התורה בכל הפרשה הזו את שמו של משה רבינו? אמנם יש תירוץ ידוע מכיון שאמר משה רבינו 'מחני נא מספרך אשר כתבת', על כן בפרשה אחת לא הזכיר שמו. בשם הרבי מברדיטשוב זי"ע מבארים, שיש כאן רמז, כי מילוי שמו של משה רבינו עולה בגי' ק"א, מ"ם שי"ן ה"א – יחד עולה ק"א בדיוק כמנין הפסוקים המצויים בפרשה זו. כמו כן יש המפרשים שאמר משה רבינו 'מחני נא מספרך' כשהדגש הוא על ה'ד', והפרשה העשרים בתורה היא פרשה זו...

בשם הרבי מלעלוב זי"ע [רמ"ט] ביארו, כי הרי כל הסיבה שאמר משה רבינו 'מחני נא' היא כדי שיהיה כפרה ומחילה לבני ישראל, וא"כ נשאלת השאלה, וכי זהו השכר שמוגיע למשה רבינו על מסירות נפשו לכלל ישראל? אך האמת היא שכל פעם שהיה צריך לכתוב בתורה את השם 'משה' היה זה קשה מאוד למשה רבינו, מחמת שהיה עניו מאוד כפי שמעידה עליו התורה הק'. ועל כן בכל פעם שיוכל להוריד מעט כמו ב'ענו' בלי י' או ויקרא עם א' קמנה, שמח על כך משה רבינו שמחה גדולה, ולכן זהו אמנם השכר הגדול שלו שבפרשה שלמה אינו מוזכר...

ויקחו אליך, מהו ויקחו אליך? מבאר זאת הבית אהרן זי"ע עפ"י הפסוק 'ככל אשר אני מראה אותך את תכנית המשכן'... הקב"ה אמר לבני ישראל שאם הם רוצים לעמוד על כל ענין המשכן שילכו למשה רבינו, כי משה רבינו חי והשיג את פנימיות הדברים בעשיית המשכן. כמו כן כאן במנורה, 'ויקחו אליך', אם רוצים להשיג את פנימיות הדברים שיסתכלו על משה רבינו ע"ה כי הוא היה בר השגה גבוהה כזו.

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך, מבאר הרבי מברדישוב זי"ע נקודה נוספת. כי הקב"ה שהוא טוב ורצונו להיטיב עם ברואיו לא יכול לראות כשיהודי סובל, וכל ענין עונש וצער בעולם חייב לבוא דווקא על ידי התלבשות גדולה מאוד, ועוד יותר מכן גם כשגוי סובל, כפי שמצינו בפרעה שאמר לו הקב"ה למושה שילך אל פרעה, כביכול שילך מעצמו, כי 'קשה לפניו דבר רע ועונש אפילו לאומות העולם וכל שכן לפני ישראל'... ולכן מכיון שבעולם הזה הכהנים צוו לעבוד את עבודת המקדש, הלא לעתיד לבוא יוכלו כל ישראל להיות בדרגת הכהנים, ולכן אף דבר זה הוא קשה לפניו ית', שרק הכהנים יעבדו ולא כל ישראל. ולכן אמרה התורה, 'ויקחו אליך', כביכול שמושה רבינו ע"ה ידאג לחלוקה הזו, כי קשה דבר זה לפניו יתברך.

על פי זה מבאר הבית אהרן, אפשר להסביר גם את הפסוק הבא: 'ונשא אהרן את שמותם על שתי כתפיו לזכרון', לכאורה עד היום ידענו שזכות אבות עומדת לנו, ולכאורה כיצד זה הגיעו פתאום י"ב השבטים להיות גם הם לזכרון עבור כלל ישראל? ואע"פ שמוכא במפרשים שגם שמות האבות היו מוזכרים על החושן אמנם מה שייכות השבטים לכאן? אלא כשבוחרים אחד מתוך הכלל טבעם של האנשים להקשות מדוע דווקא בחר ה' בו ולא בי... ואם כן היו שאר בני ישראל הושבים שהם לא מספיק חשובים בעיני ה' ח"ו. על כן כללו את כולם בתוך החושן כדי להרבות בשלום ואהבה...

"כתית למאור"

Pressed into Illumination

בברייתא

The Baraisa: "As he would grind (the incense), he would say, *Grind thoroughly, thoroughly grind*, היתב היתב, because the sound is beneficial for the spices."

The *Chakel Yitzchak*, זי"ע, explained that when HaKadosh Boruch Hu brings "grinding" to a person, meaning that when a person is in a pressing situation, it is for the sake of "היתב" it is for good, in order to enable a person to improve his ways in Avodas Hashem.

But if a person has made his ways better, why does he have to again go through a grinding situation? (היתב היתב) Why does he have to be ground even more?

Because "the sound is beneficial..." HaKadosh Boruch Hu desires the prayers of the Tzadikim, He wants the person to pray to him.

כתית למאור ולא למנוחה

Reb Asher, זי"ע, explained that when a person arrives at the place of being crushed, where he is being pressed from Shamyim, he should know that it's למאור, for illumination. It is desirable to make him aware of the point of *emunah* in Hashem. For it's in the nature of a person that when he is successful in his endeavors, he is naturally drawn to the pride of "my strength and the strength of my hands did this." And when he's not successful, he is in despair. That's the cycle of pride and despair that happens because it's hard for a person to live without grasping onto *something*.

But the truth is that HaKadosh Boruch Hu doesn't press a person in order to punish him or to take something from him, only so that a person will surrender himself to HaKadosh Boruch Hu. And that he will remember that it was at this time when he wasn't successful that he learned that all his successes are gifts from Hashem. As a result of that, he brings light to that intense pressure, and it is illuminated and he receives new light and insight, inner happiness, which strengthens his *emunah* and his Avodas Hashem.

הנקודה הטמונה בה

The hidden point here is that which is brought down on Purim, והימים האלו נזכרים ונעשים, "and these days are remembered and celebrated." Rav Naftali of Ropshitz, זי"ע, asks why it isn't written ונזכרים ונעשים ("we remember and celebrate"). He explains that it's because all year a person imagines that he is the cause of his actions. But on one day of the year HaKadosh Boruch Hu reveals a huge light from Above in order to give the person the recognition that HaKadosh Boruch Hu is managing everything.

If you will then ask "where is the freedom of choice?" the answer is that freedom of choice is to choose to live with the recognition that HaKadosh Boruch Hu directs us. This obligates a person to become intoxicated on Purim until he does not know the difference between "cursed be Haman" and "blessed be Mordechai." That is to say that a person will be so much attached to Hashem that he will turn what seems to be "fixed, indisputable reality" into a thing that is the cause of something greater. מה שנראה לו כמציאות – לסיבה

Then there is one simple unity, no Haman and no Mordechai... This is also the explanation of “these days are remembered and celebrated.” In actuality it is HaKadosh Boruch Hu who is doing the remembering and the actions; He is *causing*.

מבאר השפת אמת

The *Sfas Emes* explains holding a fire to the wick “until the flame rises by itself.” It seems that we need to do all the technical things, such as we do with the oil and the wicks, or with Torah, tefillah, and mitzvos. Nevertheless we can’t forget that in the end the flame will rise by itself. HaKadosh Boruch Hu is He who gives us that life-force, so that we will be connected and attached to Him.

Similarly, there is a wonderful explanation in Tehillim on the posuk, **ונך ה' החסד** “Yours, Hashem, is the **חסד**, the Kindness.” What is the Chesed he is referring to? It is that “You repay a person **כמעשהו**, as if it’s the person himself who is doing it. Since a person chose to do the mitzvah, he receives a very great reward, as if it was he himself who did the action. The reason is so that he will remember when he is within the action of the mitzvah that it is HaKadosh Boruch Hu who is giving him the strength to do it.

Since this is so, there is great source of strength here for a person. Because if a person sees that he doesn’t have any **כח**, any strength to learn Torah, or any desire to pray or to do a particular mitzvah, this is not unusual. We are clothed in a physical body. Therefore, all we have to do is to *begin*, even with just a little bit of energy and effort...and the flame will then by itself rise up, through the Chesed which Hashem brings on us.

The *Sfas Emes* explains that therefore the Torah emphasizes that we have to light a *continual* light **נר תמיד**. When a person thinks that it is he himself who is doing the actions, he brings about an interruption in the connection between himself and Hashem. But, instead, it’s exactly *then*, when a person has no desire to do it, yet he *does* do it, that he arrives at the recognition that it is HaKadosh Boruch Hu who gives him the power. Because until just a few minutes ago he wasn’t at all able to, and didn’t want to, be involved in Torah and mitzvos. And when he performs the mitzvos he allows HaKadosh Boruch Hu to raise up the flame, and then that mitzvah becomes *continual* with endless life-force.

ויקחו אליך “They shall take for you...” What is it that they should take for you? The *Beis Aharon*, **זי"ע**, explains this according to the posuk, **”ככל אשר אני מראה אותך את חבנית המשכן...”** (Shemos 25:9). HaKadosh Boruch Hu said to the Bnai Yisroel that if they want to fulfill all the matters pertaining to the Mishkan, they should go to Moshe Rabenu, because Moshe Rabenu grasps and *lives with* the internal aspects of the building of the Mishkan. Similar to that is here with the menorah, **ויקחו אליך**. If a person wants to internalize things, he should look to Moshe Rabenu, **זי"ע**, because he was the one who grasped these things at the highest level.

ויקחו אליך “Now you shall command the Bnai Yisroel that they should take for you.” The Rebbe of Berditchev, **זי"ע**, adds another point: The Ratzon of HaKadosh Boruch Hu is to bring good to His Creation. And He can’t bear to see a Yehudi suffer; so all the matters of reward and punishment, and sorrow in the world, must come with very big coverings (filters). And that’s also true when a non-Jew suffers. We saw that when HaKadosh Boruch Hu told Moshe Rabenu to go to Paroh, it was as if He was telling him to go *by himself*. **קשה**... **לפניו דבר רע ועונש אפילו לאומות העולם וכל שכן לבני ישראל...**

Therefore, even though in this world the Cohanim are the ones who are commanded to serve in the Beis HaMikdash, in the future times all the Jewish people will be on the level of the Cohanim. And even this thing, that only the Cohanim can serve now and not the rest of the nation, is hard for HaKadosh Boruch Hu. Therefore, the Torah said, “take for you...” as if to say that Moshe Rabenu, **זי"ע**, should be (alone) involved in this division of tasks because it is a thing that is hard for Hashem *Yisborach*.

According to this, the *Beis Aharon* explains this posuk: **”וונשא אהרן את שמותם על שתי כתפיו לזכרון”** “And Aaron shall carry their names before Hashem on both his shoulders as a remembrance.” (Shemos 28:12)

We know that the merit of the Avos sustains us. So why does, all of a sudden, the Torah speak of the 12 Tribes also being a remembrance for the Jewish people? Commentators bring that also the names of the Avos were remembered on the *Choshen* which was hung from Aaron’s shoulders. But in any case, why are the Tribes here?

It is the nature of people that they will ask, when one person or group is chosen out from among others, “why did Hashem choose them and not me?” And so the rest of the people, who were not chosen would feel that they are not considered important in the eyes of Hashem **ח"ו**.

For that reason, everyone was included within the *Choshen* in order to increase peace and unity.